Herz, Josef,

Ester oder di belohnte tugend Eine pozze in fir abšnitten nebst einige noch nicht gedrukten gedichten in jidiš-deitšer mundart. [Inh.:] 1) Ester oder di belohnte tugend. S. 1 - 92. 2) Daz etrog un di tzitrone. S. 93 - 97 . 3) Di jo[m] k[ippūr] kertz un daz ▯anukkā kertzle. S. 98 - 99. 4) Daz lid fon der mē▯ā, nach der Glocke fon Schiller. S. 100 - 114. 5) Eine

Fürth 1854

אסתר.

אָדער

דיא בעלאָהנטע טוגענד׃

איינע פאָסע אין פיער אבשניטטען

נעבסט

איינינען נאָך ניכט געדרוקקטען געדיכטען

אין יידיש-דייטשער אונדאַרט

פאָן

יוסף הערץ.

Zweite vermehrte Auflage.

Fürth, 1854.
Verlag von S. B. Gusdorfer.
Druck der J. Sommer'schen Buchdruckerei.

אינהאלט.

פֿאָרוואָרט דעז פֿערפֿאַססערז.

מיט דיעזען וועניגען בלעטטערן איבערגעבע איך דעם פובליקום איינע פראָבע מיינער ליטעראַרישען קלייניגקייטען, דיא איהר ענט-שטעהען דער הייטערן לוינע מיסיגער שטונדען, וואָ דיא פֿאַנטאַזיא איהרע בילדער מיט בונטען פֿאַרבען מאַהלטע, צו פֿערדאַנקען האַט.

דיעזעז ווערקכען איזט צו גערינגפֿיגיג, אום פֿיעל דאַריבער זאַגען צו קעננען; נור פֿינדע איך פֿיר נאָטהיג, אין עראיננערונג צו ברינגען, דאַס איך צו יענער צייט, אַלז איך עז ניעדערשריעב, ווייט ענטפֿערנט, עז אין דרוק ערשיינען צו לאַססען, זאָלכעז נור אַלז איינע בעלוסטיגענדע אונטערהאַלטונג פֿיר מיך בעטראַכטעטע, אונד נור דורך דאַז דרינגענדע ביטטען מיינער פֿריינדע מיך ענטשלאָס, עז דעם דרוקקע צו איבערגעבען. דאַהער ביטטע איך, דאַז דיעזעז פראָדוקט אין יעדעם געבילדעטען צירקעל נור פֿראָהזין אונד הייטער-קייט פֿערברייטען זאָלל, דאַס עז מיט שאָנונג אונד נאַכזיכט אויפֿ-גענאָממען ווערדע.

פֿירדא, בחדש חשון תקפ"ח לפ"ק.

יוסף הערץ.

דעם פֿיעלזייטיגען פֿערלאַנגען דעז פובליקומז צו ענטשפרעכען, האַט זיך דער פֿערלעגער ענטשלאָססען, דיעז ווערקכען אין איינער צווייטען אויפֿלאַגע ערשיינען צו לאַססען, אונד אייניגע ביז יעטצט נאָך אונגעדרוקקטע געדיכטע דעז פֿערפֿאַססערז בייצופֿיגען.

—∞—

פערזאָנען.

אחשורוש, קעניג חין פערזיען.
המן, זיין איניזטער.
מרדכי, חיין פֿרָמאאער עדלער יהודי.
אסתר, זיינע ניכֿטע.
איין מעדכֿען, בייח אסתר.
חרבונה, חיין הָאֿפֿמאַן.
רעקאַ, זיינע פֿרויח.
צעטולפע, חיהרע טאָכֿטער.
צעפירעטע, דיח אמַגד.
יוקל, דער משרת.
התך, הָאֿפֿבעדינטער.
קאָראַ, מאָקאַ, זאָקאַ, ציירע,
געטפֿיליכנען דער אסתר.

מירצאַ, אוטטער דער ציירע.
בגתן, תרש, הָאֿפֿלייטע.
אַפֿראָצענע, חייכע הָאֿפֿדחַאע.
טהירצע, פֿינסי, פֿאַקסי, פֿרויען חין שושן.
צווייא גאַלאַנס
סידי, חייכע פֿרויח, דיח גריבען פֿערקויפֿט.
מאַלינע, חייכע אמַגד.
פֿחָרנעהאע שושן'ס.
דרייא ווייבער.
איין קנאַבע.
איין קינד.
קאָהר פֿאָן קינרערן.
איין האָהן.

ערזטער אַבשניטט.

(צִיממער אים פּאַללאזט.)

חרבונה

(קאָממט אויז איינער זייטענטהירע.)

שיהן פּאָסט זיי דיא ארורה;
דיא האָט דאָך גהאַט אַ צורה,
וויא אַהן אויזגשניטטנער קאַרפעס.
וואַז טייטש, וויא האָט ער ניט אעהר תרבית?
ווען דער אַהן זאַגט: קוואע!
דאַרף דיא פּראַה ניט — ברוואע.
דער מלך, שיקט דוי נעביך אין בעטטען
זיא זאָל אַ ביסלע נאַקעט קוואע, און דיא געטטען
זאָסט'ן זאַגען: ווען איך אאַג.
איז געוויהס געשטעקט אין מצה־טאַג?
שטות — האָט עבים דוי גהאַטטען
נויטהווענדיגע משא ומתן
האָט אעסן דיא היהנער דיא טוועגלן כויף בינדען.
זי אַהנע קען דאָך דיא גאַנצע קהילה פּערזינדען.
וואַז טייטש — ווען דער מלך עבעס בעפיהלט?
אויף דער האָב איך שוין זאַנג געניהלט;

דער איהר עזוז־קאַט איז יוי ניאוער היע!
אָבער אין טטעקט זי טיהן אין דיא בריה
געלט, אַללע וויל פערגיהט איהר'ס לאַכען
אין אַדראַם ושתי גיהט זיא קראַכען.

אחשורוש.

(קאָממט אויז זיינעם קאַבנעט.)

חרבונה, האַט ושתי טאָהן
פיר איהרען פרעפעל, דען פערדיהנטען לאָהן?
אויף דער טטעללע זאָלל מאַן זיא ריכטען —
געה! — מאַן זאָלל איר'ז בעריכטען.

חרבונה.

גרויזער קיניג, און אעכטיגער הערר!
בעהאַררטער, פון הונדערט און זיעבענאונדצוואַנציג
מדינות.
לאָסט איך ריהטען, אַ באַהר וואַטטליך נער
איהר ווייסט, בייא איר איז קאַהן — מינות
איהר העטט גאָטטעס רעכט.
פון ושתי וואָר עס געוואַלטיג שלעכט,
דאַס זיא, אויף אייער פערלאַנגע
ניט גלייך, הער איז גאַנגע —
עס איז אָבער, ושתי ניט לאַהאַן,
דיא ניט פאָלגט איהרען מאַהן;
גיהט לאַנג אייער מדינות אויז,
איהר וואַט זעהי, קאַהן מאַהן גילט ניקס אין הויז! —

און פֿון הידה, ביז נוש אַן ענד
פֿיהרען דיא ווייבער, דאַז רעגיאענם.
זיא פֿרויגען ניקס, נויך גאָטט און דיא וועלט,
וואָפֿפֿען נאָר נויז דאַז געלד,
פֿאָר פוז, און נייע קלאַדער;
פֿאָר קונלערטען, און טריהאַטהער!
לוואַקענס אַה, אַן דיא אַרעאע געזינדער!
טלאַגען פֿאָר אַ כפרה, דיא קינדער
האַלטען דיהן אַהאַן פֿאָר אַ הונד;
דער האָט נעביך, קאַהן רוהיגע טטונד;
דער אוז לאַפֿען — דער אוז רעננע
אין ווינד, אין וועטטער, און אין ריהגען,
אוז פֿערפֿריהרען, אוז פֿערברעננע,
פֿון אַהן אעס, אויך דיא אַנדערע ניהגען.
דויערט דאַז דינג נאָך לענגער פֿאָטט
העסן איר חס ושלום דיהן גרעסטען טפּאָטט!
דרום איין האַרר, און קיניג!
ביטט איך אונטערטהיניג:
לאָסט טרייבען אַ דיקריהט,
עה עס וואַטט לו טפיהט;
דוי ניין לעסען איר טטעללען:
וואַז פֿון הייגט אַהן, דיא אעננער האַבן וועללען
איססען דיא ווייבער גלייך טוין —
וואו ניט, קריעגט יידע וויא ושתי איהר לויהן.
איהר וואַט זעהי, דאַז ווייבעררעגיאענט,
הויט דוי באַלד זיין ענד.

אחשורוש.

טעהן! חרבונה טעהן!
דאַז זאָלל, און איז געשטעהען.
אַלן טיק׳ עס אויף דער שטעללע גלייך
רום פער קוריער, אין אייכען רייך
אויף היער אין שושן, רופע אַלן עס אויס:
דאַס דער אַלן נור איזט הערר פֿון הויז;
איין ווילדע ערשטערעקקע זיך אָהנע וויזנאַהמע
פֿאָן דער בעטטלערין, ביז צור עדעלדאַמע. —
יעלט געה . . . .

חרבונה.

(געהט איינינע שריטטע פֿאָרווערטס, קעהרט אַבער ווידער אום)

האַלט! — דוי פֿאַלט איר עבעס איין;
וויא וועהרס דען — אַ איין?
ווייל יוטט אַבגעגנגע דיא קוהריהר,
זי הערט צו, און פֿאָלגט איר:
זייער רוגז איז צו געשטיללט,
אייער וואונש איז וואָרען ערפֿיללט
ושתי העט איר גטיקט צו'ן שטן,
אַבער איהר זייט צו גוטען,
נאָך אַ געזונדער אַהען — אַ קצין
צו — וואַז וועללען איר אונז אוהלין
דיא יעהרליך פֿערטטרייבען
דיהן אַהרעאען, וויא דיהן — רייבען!
דיא צייט, דיא פֿערגעהט גאַר געשווינד.

איהר העטט, קאַהן קינד, און קאַהן רינד,
עס איז אסור דאָך ניט טיהן
זוי אַנזאַהן, דוי רוס צו גיהן —
און אויב איהר טוין אַ מלך זייט,
וואַטט אייך דאָך עפּטערס זאַנג — דיא צייט!
און ווען איהר אייך זייט גאַנץ פֿון דיא ווייבער
פּורש?
ווער זאָזן דען איבער הונדערט יאַהר אַאויז — זיין
אייער יורש — ?
העטטעט אייער האַרצע אַאַך זוי געדולט
ווער היעבעט דען אייער טאַאַטע, אויף דיא וועלט
געברויכט ?
און העטט, אייער טאַאַטע אייער אעאאע ניט געוואאע,
וואו ווערט דען איהר הערקוואאע? —
און העטט דער ניט געהאַט אַאַך אַ זוהן
זילעט איהר דען אַנצעוויין אויפ'ן טרוהן?
איהר זייט און דיא בעסטע יאָהר אונבטריע,
איהר קעננט נאָך האַבען דיא זכיה
צו קריהגען אַן בן זכר
דיהן איהר אַלז פּיין בחור,
אונטער דיא חופּה וואַטט פּיהרען
און דער זיך איט תורה און חכמה, וואַט ציהרען.
דרום האַרר קיניג, ביטט איך!

אחשורנש·

שטילן חרבונה! נור ניכטס פֿאָן אייכעס שידיך.

חרבונה.

גאָטט בעהיהט איך פֿאָר שדכנות
דוי האָב איך צו פֿיעל נאמנות
דאַז איך זעללעט, פֿון אַ באַאַר גילדליך וויהגען
העלפֿען, חס ושלום אַהן — בעטריגען.
דרום הערט איר צו וואַז איך דוי זאַג
לאַסט בעקאַננט אַמאַכען, דאָרך טרואאעל טלאַג
און אין אַלל' אייער מדינות טרייבען:
זוי פֿיעל מאַדליך נאָר זען אויפֿצוטרייבען,
פֿון פֿופֿצעהי, ביז צוואַנציג יאַהר
זאָלל אער דיהן מלך שטעללען פֿאָר
און וועלכע אייך וואַט געפֿאַללען טעהן,'
און וואַט האַבען, אין אייער אַאַגן — חן.
דיא נעאט איהר דערפֿוהן
און זעטלט זיא אויפֿ'ן טרוהן.
אין געבט אאוילע אַכט
אויב איהר אייך, ניט באַלל נאַריש לאַכט;
דען, ווייל יעדע ווילל דיא ערטטע זיין
דיא קוואַע ווילל, נאַך שושן ריין
זוי לאַפֿען זיא וואַאַז זיא קעננע,
נאָר פֿאָטט — וויא זיא גענגע און טטעננע.
אַהנע טפּריגגט, איבער טטאַהן און טטאָק
האַלב נאַקיט פֿאָטט, אין אונטערראָק.
דיא אַנדערע, איז ערטטט האַלב אייגגטניהרט,
דערצו אין גרעסטען טטאַאַט פֿריזיהרט,

װאָפּפּט אום זיך גטװינד, אַ גרויז טוהך,
און טיהסט פּאָטט, אין אַהן טאָפּפּעל, אין אַהן — טוהך.
אַהכע װאױנט אין דער מדינה װײט
דיא האָט מורא, זיא פּערזויאט דיא לייט
דיא טליהפּט, אין דער גטװינדיגקאַט
כיין, אין קיטטעלע פֿון דער אַחַד.
האָט דערלו, אַ הערערכװינקערלע אויף
איט בלואעם, און גזרות רעות דרויף!
דיא פֿאַהרט איט פֿיהר פּפֿערד עקסטרע פּאָטט,
און עטטעאיהרטס כיט, װאַז אַחך קאָטט;
דיא אַנדער, װאַהד נעביך לו פֿוס אין זאַנד,
און טראַגט, איהר בינדעלע, אין דער האַנד!
דיא אין גרויזע אענטעל גענגע,
קעננע זיך נעביך גאַר כיט — פּאָטטברענגע —
איך בעניד קאַהן װײטער,
אַלז אין. שושן דיא פּולאַכערס, און דיא טניידער;
דיא קריהגען דיא הענד פֿאָלל לו טוין
און דרייפֿאַכעס — אַכערלוין!
דאַס װאַטט זיין אַ געפּלאַפּפער! אַ גטנאַטטער!
אַ געבלויטער, אַ געטאַטטער!
אַ געלאַך! אַ געװיאאעל!
אַ געלאַראַע! אַ געטיאאעל!
דען געװיהס, קוואַע זי פֿיעל נקבות הער,
װיא דער זאַנד, אַן פּאָרט פֿון אעער,
לו — אוכטער דיא אַהדליך אַללע,
װאַט איהר מנשכה, דאָך גפֿיננע אַ — כלה?

און איז'ס מאַך ניט, וואָס טהוטס?
העט איר אַ ביסלע קהאַט איט זי — אונזער אוהל!

אחשורוש·

מאָהלאַן! דו אמאַכסט איר ווידער אוטה;
דיין פּאַרטלאַג געפּאַללט איר גוט.
גיה לאָס דיא דעקרעטע טרייבען,
איך וויל דיא לייט, איט יאַגען איר פּערטרייבען.

(ביידע אויף פּערשיעדענע זייטען אַב.)

(חרבונה'ס וואָהנשטובע. רעקא זיצט אונד קלויבט לינזען. צטולפּע זיצט אַם קלאַפּיר, איין קליינעס קינד הינטערם טיש, מעהרערע קינדער בעשעפּטיגען זיך לערמענד אים צימער.)

רעקאַ·

אער וואַאַס גאַר ניאאער וואָס אער זאָלל קאָכען?
אער קוואט אונבטריע — רוס;

איין קינד·

אעאאע! ס' אַרחַקסטאַקסקסערקסלע האָט איך גטטאָכען,

רעקאַ·

אַלג: ס' קריהגט! ווען איך איבערן קום!

צעטולפע·

זען געווים ווידער איבערן קאָפּיהר געוויסען, דיא גאַסטעג־
יונגיז!
דאַס טוין ווידער אַ זייט גשפרונגע איז?
(זיא שפיעלט אונד זינגט, אַללע קינדער שטיממען מיט איין)

אַהדלע וואַז האָפּטו דען געסן
דאַז דיך זאָ יעאאערליק טאַטט?
ניקס אַז אַ לעפּפּעלע זופּפען
און אַ פּאַהר ליפּפּעליק וואַטט.

חרבונה

(קאָממט צור טהירע חעריין.)

דאַז איז יוי חזיר ניט דערלאַבט?
אער אַהנט דאָך חס ושלום אער פּערטאַבט.
וואָרים זייט איהר גאַסעניונגים ניט אין חדר?
וואַטט, איך זאַגס אייער רבי, בלי נדר!
(לו רעקאַ:)
דוי, אַך, טוב וועק דיין סחורה,

רעקאַ·

אוי! הייכט איז זיא אונ־בחסד, דיא שרורה,
'יך — דער איז עבעס ווידערוואַטטיק!
קעננסט אַהן אַהגעגבליק וואַטטען, איך בין גלייך דוי פּאַטטיק.

חרבונה.

גיה לו, ברענג איר אהנו געווינד דינט אונד פיהדער,
איך אום דוי טרייבען אן פאאר דיקריהטער —

רעקאַ.

נו — וואס וואטט איהר דוי ווידער ניין טטעללען?
דאס איט אין דער טוהל ניט טאוהזען — זעללען!
דוי האסטוס, פאר אייער אויל ליגט אאך קאהן בריהטלע,
איהר קעננט אאך בעטטיהן, אייער טטיהטלע —
איהר ווערטז נעהר ניט זיין,
און טיטט אללעז דער פראה אין טוהך ניין.

חרבונה.

טוין רעכט, טעט איך נאר רעכט ליבען;
'ס וואטט אייך דאך אן ריגעל פארגטויבען.
דען אין דיהן דיקריהט דוי, אום איך נייכטטעללען:
דאס איהר פון הייכט אן טוין אעסט, וואז איר אעננער וועללען.

רעקאַ.

זעכט איהר, דאז העלפט אייך פיעל,
דוי דערנויק, פרויגען איר וויבער — אן הולעלטטיהל,
זאג אאויל, איין האל און איין קרוין,
און ווען איך דאך ניט וויל, וואאז קעננזטו איר דען טוין?

נו, — אין אַנדערן ? דוא טרייבזט דאָך גוואַה ?

חרבונה·

דער מלך ווילל נעאמע אַ פּראַה.
דוי האָב איך איהן דיא עצה גיהבען,

רעקאַ·

ער זאָלל נעאמע אונזער צעטולפע ליהבען !

חרבונה·

אַ איין גיה איר איט דער טאָפּטער נעהר,
איט דער איז אַאַך טאָן עבבעס דער אעהר!
דיא איז, וויא זיא אַללעוויין בעוונות אַללע זעננע —
זיכט זיא דען אעהר ניין אין צאינה וראינה ?
אין תהלים אָדער מעמדות,
ווייל דאַז אוואטטאַהנזגזאַגט, אויז דער אודע איז!
איך דאַרף איך דאָך דוי גלייך אויפּטלינגען,
טוט זיא שבת ניקז, וויא איבער ביזער זיטלען.
דער שטן איז אָדענטליך אין זיא דריננע,
איך אעכט נאָר ויססען, וואַאַז זיא טיהנעס דראַן גפיננע?
וואַז טוט דוי אַלז פּאָר שטות דריננע טטיהן ?
וויא דער האַנזעל טוט גו דער גריהטעל גיהן,
לבסוף דעננע זיא זיך נעאמע;
וואַטט ער אַ טאַאַטע, און זיא אַ אעאמע!
דוי האָסטו דאַז מעשה, פֿון א ביז ת.

טטיהט יוי כלומר אַ אויז עבעס דרינגע פֿון אַ גרוהן,
פֿון אַ פֿאַטט אָדער אַ גרויזען האַרר;

רעקאַ·

גיה דוא זיאפען! דו שבשן! דו נאַרר!
וואַז איז דיר דראַהען קשה? פֿון דיינעטוויהגען
קעננעט זיא חטטה גרויע לעפֿן אַחך קריהגען!
התך האָט איהר גערעט זוי אַ גוטען שידיך,
וואָרים האָטטו דיהן ניט געטוין? זאַג אַ אויז? איך ביטטיק!

חרבונה·

נאַהן — נאַהן — גאָטט בעהיט!
דיא טויגט פֿאָר קאַהן גוטען ייד.
דיא פֿיהרט זיך דאָך אויף — אַ פּפֿוני - כפרה!
געהט אַנפֿאָטט טניקע טאַנקע רום וויא אַ שררה.
פֿראַהה ניהבען זאַגג:
וואַז פֿערריכֿט זיא דען, דיהן ניעבען נאַגגען טאַג?
נאָסט זיא זיך פֿאָן אונז דען אעהר עבעס וועהרען?
ניקז אויף דער וועלט טוט זיא דאָך בעגעהרען! —
זיא קען און וואַז אוטטאַהנגזאַגט — ניקס!
איז אַאַך זוי אַ פֿערטיטטע בשמים ביקס
וויא זיא אַנעוויינע זעננע —
אַננעס ווילל זיא וויססען — ניקס טוט זיא קעננע!
אַננעס פֿאַנגט זיא אַהן, און נאָסט׳ס גלייך ניגען.
היינט טטעקט איהר אין קאָפּף אוהנען — אָריגג טטיקען.

חיטנט האָט זיח חין אמאָנ ניט זאַגטן!
טוט זיח חַנזפּאָטט דחַז קנאַפּיר נאָר טנאַגען.
גרינזסט איר דיהן קאָפּן פּאָנז איט חונזינינע ניעדער.
נאָסט זיך דוי הערהאַנטען חַנזע איהדער.
חון אסיר קען זיח חַ רעכט בריפּנע טרייבען;
חיז ניט חין טטאַנד, חַ פּאַטטענ שעה חויף חַהן פנאַנ
נו בנייבען.
טוססענט חַנזפּאָטט רוס חין חַ נאַנג קנאַר, חַ זיידענען
טפעננער —
דיח טויגט נו חַ פּרנַה? — וויח חיך נו חַ זחַנטעננער.

רעקאַ·

גיה איר וועג! נאָם איר נאָר רוה!
נאַהן, אער נאָסט זיח געווייז חויפוואַקסען וויח חַ קוה?
דו האָסט רעכט! — וועגם דיר נויפגענגעט,
וואַז חיך, וויח זיח נעביך חיהר נייט פּערברענגעט; —
פּון דייכעטוויהגען, קעננט זיח ניט טרייבען, חון ניט
ניהסען,
דחַז חיז טוכסט, פּאָר חַנטערס אודע געוויהסען.
חַנזעווייזע גינדען דיח פאָפפערניך ניאוער;
חין גיטס גטיקטע פּרויענייאוער —
וואַז חיז נאָך דער אעהר? זיח קאָטטען חַהן גענד;
דערגיהגען, זען זיח אענטען פּאָר דער — וועגם.
חויף דיח קעפּף טטעננען זיח זיך דאָך חין גאַנז שושן,
חיבער דער טאָכטער חיהר גאַנג, חון חיהר — **לשון**?
חיז זיח דען ניט חַ פערטויהן, וויח חַ פרינצעססין.

ווּאוּ זיא היהנקוואאט, אעלט אער זיא — אויפפּרעססען.
דו טוסט נאָר מאַנפּאָטט מאַן איהר קיהפּען!
'ס טעט נויט, זיא טיעבעט אין אַ אויזלאָך — טליהפּען.
זיא מרוועט יוי נעביך, דיהן גאַנלען טאַג!
דיר אייז אָבער נאָר אַ דאָרן אין מַהג,
דאַס זיא לוסטיג אייז, און טוט זינגע,
אַ ביסלע טאַנלען, אַ ביסלע שפּרינגע.
זיא זאָלן געוויהס גאַר כיאאטער לאַכען?
כוהן — זוי לאָס גלייך אַ פּוטטראַהל איבער איהר אַכען!

חרבונה.

ווידער גאָטט ניג גערעט — איין אויל זאָלן ליהגען —
אָבער איהר וואַטט טוין איטאַנגאַנט חרטה קריהגען.

רעקאַ.

שטות! דו וואַאסט ווידער מאַלעס.
טווייג נאָר שטילל, טו איר דיהן גפּאַלעס! —
האָסט ווייטער קאַהן זאָרג ווּיא דיא?
דוי דרוס אמַך דיר נאָר קאַהן איה.
העסט מאַך פּיעל גשיידער געטוין
דו העסט זיא אויזגיהבען טוין —
אָבער איך וואַס, דאַז קענסטו איבער דיין האַל ניט ברענגע.
דו קעננסט האַהן דיא אויזלעהרונג נאָר מאַהנהענגע! —

חרבונה.

נו — איך האָב השק, איך האָב זוי געוועלט!

'ס זען יי' אַללע אַמאַדליך לון מלך בשטעללט;
וואַס איז דוי לאָך דער מעהר?
'ס קוואמע מעהר בכבוד=ע אַמאַדליך הער;
לאָסט מער זיא אַמאַך היהן גיהן דער לו.

רעקאַ·

דיין עצה ברויך איך! ביסט אַ גרויזער חכם, דו!
דיהן איז ניט לו העלפען, און ניט לו רויטען,
דער טוועלט אָנדטליך, וויא אַ פֿאַס אוהנע — בוידען,
וואָרים ניט, דראַז פֿיהלעט מיר;
לאָס דיא טאָכטער רום טראַגען וויא אַ זויבער ביער.
שטעלל זיא דוי היהן פֿאָר כל הקהל,
און ביעט זיא וויא אַ שטיקלע סחורה — פֿאַהל.
אָבער זוי גענגע אַללע זיין זאַכען;
מיט דיהן טאַאבעללע קען מיר אַללעם אמאַכען!
איך זאָלל דוי גלייך פֿערקרוואמע...!
דראַרל זיא מיר אַ טריטט ניבער קוואמע.
(דיא מאַגד שטעקט דען קאָפּף צור קיכענטהירע העריין,
ווינקט צ ע ט ו ל פ ע, דיזע געהט הין צו איהר, קאָמומט
דאַן צוריק.)

חרבונה·

דראַז איז אַ גטאוהם! דראַז איז אַ געבאַבבעל!
דראַז איז אַ גע=משחית! דראַז איז אַ געלאַפפעל!

צעטולפע·

הערען זיא ליעבע מוטטער:

דיא געפיהרעטטע, אעבט אַ ביסל — בוטטער.

רעקאַ.

דוי קאָך דיר! און זאָך דיר! אסור גיאאער ריהרען.
זאָם דיר פֿון אַהן נאַנדערן וואַטטטאַפֿט פֿיהרען.

חרבונה.

פֿראַ ה! אַנך ניט, דאַם איך איך אַן דיר קיהל —

רעקאַ.

וואַם? דו אַנבֿסט נאָך: בויער קוט רויז, שלמיאל! —
אין גיהסט דו איר ניט גלייך דוי גויז,
קראַן איך דיר דיין קנאָנלערס גאַר רויז.
(זיא שיטטעט אַללע לינזען איבער איהן הער.)

חרבונה.

(שיטטעלט זיך, אונד לויפֿט פֿאָרט. אים אַבגעהן פֿאַר זיך:)
אוי וויה! בייא איר קוואט דאַס דיקריהט,
אוואטטאַהנסגזאַגט, טוין לו טפיהט! —

רעקאַ. (וויינט.)

אין נאַהפֿט ער פֿאָטט, און זאָסט איך זיללען,
גלייך אעבֿט איך איהן דוי — אויפֿטזיללען.
וואַס איז איהן אָבער קשה
דיהן בויזוויכט! — דיהן רשע!
ער זאָסט איך נאַפפלע — אַזאַה?
וואָס זיגט איהן דען דראַהן;

איך דאַך איך וויא אַ הונד אַה רייסען!
אָבער וואַטט — איך ווילל'ן טוין תרבית ווייסען.
איך ווילל'ן ווייסען, וואַהס לו ווייסען איז —
איך זעה איך דוי הער געוויז,
און טוב, אין יגון ואנחה איין לייט פערברענגע?
און זיך לו, וויא אַנדערע ווייבער שפּאַציהרען גענגע?
טפאַרר איך וויא אַהן אַהגזיטטלער אַננפּאָטט איין?
כאַהן, איך ווילל קאַהן זאָטטער נאַרר אעהר זיין.
להכעים! לאָס איכ'ן אַללעס ליגען, אַללעס שטיהן —
און טוב אַ ביסלע שפּיעלען — גיהן.

צעטולפע.

ליהבע אוטטער! טהון זיא זיך ניט זוי בעטריהבען.

סידי (קאָממט.)

אַהדאַס רעקאַ קאַהפּט זיא קאַהן טיהגע גריהבען?

רעקאַ.

אָ וויה! דאַהז זען הורגזליך! דיא זען קלאַהן!
דוי איז יוי גאַר ניקס דראַהן!

סידי.

וואַהז פּאַללט איהר איין? דאַהז זען קלאַהנע?
(זיא העלט איינע אין דיא העהע.)

רעקאַ.

נו, וואַהז קאָטט דען זוי אַהנע?

סידי.

דיא אמדאם ממוכנתה דוי דערניעבען
האט איר וועללען, זוי זאלל איך ליהבען, מ באללען
גיהבען.
איך האב איהר קאהנע געלאססען דרום.
אבער היינט איז דאנטטיק, איך ווילל אמכען דאז איך
האם קום.
איהר לאם איך אהנע אום אהן גראטען.

קאהר פאן קינדערן.

יוי! יוי! אטאאטע ליהבען!
קאהל אונז פון דער סידי גריהבען.

רעקא.

טוויגט טטום אדער איך טלאג אייך אויף דיא גאטען.

(צו צעטולפע.)

דוי גרויזע זאך! —
זאלל איך דיר אמך אהנע קאאפען?

(זיא זוכט גענסגריבען אויז.)

צעטולפע.

ניין זיא ווייסען דאך,
איך קאן דארויף ניכט טלאפען.
דיא פעטטיגע זאכען, דענכען איר קיין גוט.

(דיא קינדער דרענגען זיך לערמענד אום פ י ד י הערום.)

רעקאַ·

וואַטט נאָהה, חיך קום ווידער חיבעריך איט דער
רוהט,
דוי וואַטט איין כפרה! העטט חיהר מַהנע איט
חַנחַנדער, טהאַנטזי;
סידי גיהט נויז חין דיח קוך, איין אמַחר נאַהנטזי. —

(סידי אַב.)

טעטס ברויט חויז דער טובנאַד הער דערנו,
פרעסט דרויזען, נאָסס איר נאָר היננע רוה,
(זיא טהיילט בראָד אונטער דען קינדערן אויז, יעדעז
לויפט מיט איינעם שטוק אין דער האַנד הערום.)
קאַהן מנוחה האָט אעהר אַהן נאַהגענבניק;
גאָטט, וויח חיז איר דער קאָפן זוי טיק!
וואַז טטיהט אער חויז, חוואבטריע איט דיח קינדער!

צעטולפע·

(שיבט דיא קינדער צו טהירע הינויז.)

אחַט נויז! חיך ווינ דוי פאָן וויכטער
חיין חַריע גטווינד פראָווירהערען
חין זאָנ זיך נור מַהנס פאָן חייך — ריהרען? —
(זיא זעצט זיך אַן דאַז קלאַפיר, שפילט אונד זינגט:)
„קינד ווינסט דו רוהיג טנאַפען,
„פאָנגע אייכען — ברויך:
„טענדנע וויח איט חַפפען
„איט . . . .

דאַז קינד.

(הינטער דעם טישע פעללט שנעלל איין:)
איין בויך! — אָ וויה איין בויך! איין בויך!

רעקאַ.

צעפירעטטע! גשווינד, 'ס קינד וויל אויפ'ן
היעפעללע —

צעפירעטטע.

גלייך. צ ע ט ו ל פ ע, לאַנג זיא איר אַ גוויהפעללע;
אַבער זיא פאָטט, איך וויל איינברעננע.

צעטולפע.

איך וייס פיעל, וואו זיא זעננע.

צעפירעטטע.

(צעשט דאַז קינד פאָרט. אים פאָרטגעהן צו צעטולפע.)
דיא זילט אָבער אַבער וויא אַהנגענאַהגעלט;
דיא שטיהט ניט אויף, ווענס אויך איהר האַהגעלט.
איינטוויהגען, לאָס זיא 'ס בלייבען —

(אַב.)

רעקאַ.

(רופט צום פענזטער הינויז:)
וואַטט איך וויל אייער גאַססענטטראַאַך טוין פער-
טרייבען.

(צו צעטולפע.)

חון דו, קלויאפער נויכער ווייטער,
חָהר ליעבער חין מנחה — חיז גטיידער!

צעטולפע.

טחָן רעכט! חיך ווער גלייך דחַ פחַטטיק זיין,

רעקאַ.

יוי דערטיק טלופפערטס דיח אחַאזעל ווידער ניין —

דרייא ווייבער.

(רופען צור טהירע העריין:)

רעקאַ! גיהט זיח חַ ביזלע איט דוי רוס?

רעקאַ.

יוי — חיך בין פרוי, דחַס חיך חַ ביזלע פון איר קוס.
(אַב.)

צעטולפע.

(שפרינגט אויף פאָם קלאַפיר.)

חין החַט דחָך מאחַלע דחַז געקיהל חַהן ענד;
בייח דער חיזט חַללעס חוואגעווענד.
דחַז זענד חַבער עטוואַז פאָססען;
וואָרום ווילל זיח איך ניט מחַך היהן לחָססען?
נו יחַ! דחַז וועהר טעננער וויא טעהן,
ווען חיך ניט היהן זעלט געהן.
חָבער דיח וואַררן חין חיהר ליהבען ניט פעטטיק;

דיא זענד עטוואַס וויטטערוועטטיק!
וואַס ער וויל ניין — וויל זיא גרייד יזי —
ווען ער זאַכט גריהן — זאַכט זיא בלויא —
איך לאַס זיא אַבער אַבלאַפפלע, און טווייג טטיל.
דערנאַך טוה איך דאָך ערסט וואַז איך וויל.
אַן האַט געוויהס אַללע טאַאַך דאַז גליק?
נאַהן — ניין — קאַהן לעהע גייל האַלטען איך צוריק.
איך אום נעהר אַנטטעללען איט דער אַאַכט,
דאַס ז'ס דיהן וועכטער פיין זאַאַכט —
פונקטע און אַ פיער
זאָלל ער פאָאפערן אַן דיהן טהיר. —

(נאַך איינער קורצען פויזע.)

ווען איך הייכט נאַכט נור העטט
דען אוגאַנג איט אענטען אין בעטט,*)
קעננטיכ'ס, איין ביסלע דאָריק געהן;
דען געוויהס טוטס דוי טטעהן,
ויא אער זיך בייא דיא הויכע זאָלל אויפפיהרען
דאַז קעננט איך אַללעס הייכט נאַכט פראָוויהרען.
אַבער וואַז העלפסט! וואַז זאָלל איך טוין?
דיא ביבליטיהקען זענד אַללע נו טוין;
איך וויל נור דאַהער געהן אין דער העלליגג,
אונד איר אַבלערנען אַ פאַאַר טענע טטעלליגג.

(זיא געהעט אַן דען שפיגעל.)

האַררליך צעטולפע— דו ברויכסט ניכטס וייטער.

---

*) קניגגעז וערק איבער דען אוגאַנג איט אענטען.

חון ווען ערשט דערלו קאָאמען איין קלײדר.
איין וויסלײך, איין טפילען;
חון מַן דיח הענד, איין פֿינגערליך בלינלען.
דער ווחַרט דחַז אונד, חון דיח חויכֿען חויפֿרײסען,
ווען חיך ווחַר מַלז איין חפצית ווײסען.
חון ווען ער איין גזיכֿט ערשט טויט —
פֿחַהרט ער גחַר חויז דער הויט!
חיבער איין גטיקליכֿקײט, דוי ווערד ער קלאָנלען;
דוי איט וויל חיכֿ׳ן דיח לײט פֿערקאָנלינן.
חיך ווײס׳ן איין אוהלען, איין טטיקקען,
טפיעל איט׳ן אחַריחַט חון חַ בײזע לוויקקען.
זעל איך מַחַך היהן מַן קלחַפֿיהר,
חונד טפיעל חוי׳ן פואפערניקקעל, דיח חובערטהיר.
חויפֿ׳ן קאָפּל ווערד ער זיך דריעבער טטעללען;
חון קחַהן חַנדערע אעהר חַהנזעהי וועללען.
דיח וערען דיח טניעבעליך,
טפילליג, וויח דיח גיעבעליך,
דער לו פֿערליהגען,
חונד בחַלז עטווחַז חַנדערטט קריהגען!

(אין עקסטאַסע.)

חַבער העטט נער דען פּאָהסער;
טעט נער רעכֿט טיהבען.
אחשורוש דער גראָסער!
ווערד איך דערהיהבען.
יחַ איך, איך אום ער נעאמע,
חיך קאָם חין טריואפֿה!

פֿרייא דיך טאָכטע, פֿרייא דיך אַמאַע!
אייער צעטולפּע חיזט — טרואָפֿן.

(אב.)

צווייטער אַבשניטט.

מרדכי'ס וואָהנונג.

(אסתר זיצט אונד נעהעט. ר' מרדכי שטעהעט אַם פֿענזטער אונד לערנט. איין מעדכען פֿאָן צעהען ביז צוועלף יאַהר זיצט אונד שניידעט צוויבעל אין איינען טאָפּף הינײַן.)

מרדכי.

וואַס טוט אער טוין ווידער אויזקלייגנגע?
די קלאַהנס פֿרויג, אַ אויל דוי חוכטען דאַז ייכגע.
(דאַז מעדכען לויפֿט אַן דאַז פֿענזטער, רופֿט הינונטער, דאַן צו ר' מרדכי.)

מעדכען.

יוי דאַז האָטט מאַך ניט געהערט.
וואַטט חיך זיך זעלבסט, וואַז אער בעגעהרט.

מרדכי.

בלייב נאָר דוי, עס וואַרען קוואַע זיין

פֿרעמדע קוואידיאַנדען ריין,
איט גאַגעלטפּרינגערליך אָדער דאָקקען
אין דער בלויע גלאָקקען?
וואַז טוט אער איט דיהן הבל הבלים
אַללע נאַגענבליק אַהן אַנדערער חלום!
אום אער אַללע שטות דען גוקקען?
דעננע דיך דיין באַר קריילערליך אַך טוין יוקקען?

(ער זיהעט זיך אום.)

איז כה אחיה! דאָך געלאָפֿפֿען פֿאָטט,
די העטטיר'ס שטיהן טוין דאָט
איט'ן אין געלאַררעאע.
גאָטט זאָלל זיך דערבאַרעאע!
וואַז איז דאַז אַללעוויין פֿאָר אַ דור.
גיהט זי ניקס אין קאָפּל רום נאָר
וויא שטות, און נאַררענספּאָססען,
און וויא אער איז רעבֿט אויזגעלאָססען.
ניקס אַז וואויללוטט, און פֿערגניגען,
פֿון אַהן וואַטטשהויז אין אַנדערן ליהגען!
פֿרעססען, זיפֿען, פוללען, טפּיהלען,
אין ליהבען האַרר גאָטט, דיא טהיג אַבטטיהלען.
ניקס וויא לויטער חוצפה = ליהדליך זינגע
כל עולם אין גיבֿט ניין טפּריגע.
אַ ספר אַהנלועהי איז אַהן עבירה!
אַללע נאַהגענבליק אַהן אַנדערע גזירה;
די איז אַ קאַרוועע, די אַ קרעננלע,
די אַ קוואידיע, די אַ טעננלע.

פֿאָר איבערראוטה ווייסטען זיא גאַר ניאאער וואָאס זיא־
וועללען?
לֿיהרען זיך וויא דיא אַפפען,
אַאהנע זיא העט זיך אַללאַהן דערטאַפפען.
(דאַז מערכען אונד התך שטירצען צור טהירע העריין.)

מערכען.

נו העטט איהרס געהערט וואָאַז זיא וועללען?
אָאַריכנג אין אַללער פריה . . . . . .

אסתר. (איינפאַללענד)

נוהן, — איז אַ היהנגיהבעטס היע?

מערכען.

נאַהן עבעס אַנדערטט. דוי הערט:
דער מלך וויל, דער בעגעהרט,
דאַס אָאַריכנג אין אַללער פריה,
זוי פיעל אַאַהדליך זען אין שושן היע
אין טאָאַס כויך קוואמע זעללען,
און זעללען זיך פֿאָר איהן שטעללען.
אַללע פון פופֿלעהי ביז לוואַנליג יאָהר
אום אער איהן שטעללען פֿאָר,
און איז אַהנע דרונטער דיא גפֿאַללט׳ן,
זוי וויל ער זיא גלייך פֿאָר אַ פראַה בעהאַלטען.

אסתר.

אוי! ווער דוי דאַאַז מזל האָט!

מרדכי.

נו, 'ס קוואם אַללעס פֿון גאָטט.
אָבער איך גלאַאַב אַן דער גטיכֿטע קאַהן וואָטט,
גיה נו, דראַהן איז ניקס,
דאַז איז אַ חלום, דאַז איז אַ גיקס!

מערכען.

זעלבֿט בייא דיהן בלויזען הימעל פֿון אַלמעכֿטיגען —

מרדכי.

דוי העער דיא שבועות פֿון דיהן ניעדערטרעכֿטיגען,
ביזט גלייך טטילל, דוא קלאַהנס הורג=לע, דו!
נו, אסתרלע, וואַז זאַגסט דען דו דערלו?

אסתר.

וואַז טייטט, וואַז איך דערלו זאַג?
איך טוועהר'ן בייא דיהן פֿריאַפֿענליסטאַג,
און בייא דיהן וועלקערהאָלל פֿון גאָטט,
איך גלאַאַב פֿון דער גאַנצע גטיכֿטע קאַהן וואָטט.
דאַז האָט געוויהס אַהנער געהאַלטען פֿאָר אַ נאַרר;
יוי אַ מלך, זוי אַ גרויזער האַרר
נעאט גלייך זוי אַהנע, נעהר מן הבא בידו;
דאַז וועהר עבעם אַ נייע אודע.
לעמט איך נעהר איט דיא חלומית גיהן,
וואָריס טוט ניקס דערפֿוהן אין וואוכֿענבלעטלע טטיהן?
זאַגט, וואָריס טטיהטס ניט אין דער לייטינג?

התך (צו אסתר.)

זיכֿטזי, דאַז איז ווידער אַווין אַ געטיידינג;
אחשורוש האָט זיך היינט ערשט רעסאָנפֿיהרט,
דרוק האָט אערם היע ערשט פופֿיליהרט.
אָבער דרוקקען האָט אערם נאָך ניט געקענט,
וואַטזי זעהי אָרינג קוואטס אין קרוטפענדענט.
כו וועגס אָבער אַ אוילע שטיהט דוי דרינגע,
וואַטזי זיך דאָך אסור ניאאער — בזינגע.

אסתר.

וואָרים ניט? — איך בזין איך נאָך אַנז.

התך.

יוי — אער וואַרט איהר דראַהנברענגע אַ טאַאַן.
׳ן מלך דאַן אער ניט זיין זוי ווידערטפּיניג;
אַ איין זייא זיא ניט זוי אייגענזיניג.
גיה זיא לו, אסתר, אאַך זיא קאַהן זעטטע פאָסטען.

אסתר (צו מרדכי.)

וויא, אונקעל! איך זעלט אייך פֿערלאָסטען?
ווער זאָלל אייך דען דיא וואַטטטאַפֿט פֿיהרען?
ווער אייער קאָפּיה אהַכֿען? דאַאַז פֿייער טיהרען?
ווער אייך, קאָכֿען, ניהע, טטריקקען טטאָפּפֿען?
אייער בראַדעהויב און קלאַדער אויזקלאָפּפֿען?
ווער אייך וועטען, בעהגלע, אאַנגע?
אַללע פֿרייטיג נויכֿאיטטאַג רויז לאַנגע

אייער טוהן און אַנטען און קראַהגען?
און ווער דאַרף עססען אין איהפּעלע טראַגען?
אַ, נאַ — ביז איך וועל איך בלייבען
עוויג פריאפּעל וועלקערן — און פּאַרבעל — רייבען.

מרדכי.

אסתרלע טווייג! דו מאַכסט איך זוי וואַך
טונסט, ווין אַ בוטטערוועקקלע!
גלאַב איר איך גיהבעט פּיעל דרום אַך
קענסט איך דיך נעהר פּערטטעקקלע.
אָבער וואַרעז העלפּטס, איך דאַרפס ניט טוין;
איין קינד! ס׳ געהט אסור ניט אַהן.
זיך ס׳ קוואט איר ׳ס גרייננע אַך טוין
וועל איך דענק נעהר — דראַהן.

(ער ווישט זיך דיא אויגען.)

אסתר.

האַלט, אונקעל! איר ל׳ שפּריגגט דאַרז האַז
ועלכט איר קוואט אַך דאַרז גריינע.
נו דוי ליגט טוין, פון איין ווייגע
אַ פּעללנען טרעהרן, אויפ׳ן פּריאפּעליך פּלאַן —

(זיא ווישט זיך עבענפאַללז דיא אויגען).

מרדכי.

אָך! איר טטענע דיא האָר לו באַריג!
איז איר דיא טרעהרען לאַמפּען — רונטער:

מערכען·

(ווישט זיך עבענפֿאַללז דיא אויגען.)

גאַה, דיא צוויהאָפֿען בייזען גאַר צו אַריג.
דאָס אער דוי גרייכע אוס איז קאַהן וואונדער.

התך·

זעכט אַ אוין, דיא צוויהאָפֿען טעננעס,
האָפּ איך געמאַהכט דיא צרות זעננעס,
דאָס אונז דיא מאַגען זוי איבערלאַפֿען.

מערכען·

(ציינגט אויף דיא צוויבעל.)

דוי ליגען דיא צרות דריננע אין האַפֿען.
און דיא שברי לב ליגען אַך דערבייא,
דיא מאַכען דאַס איר גרייכע אעסטען אַלע דרייא!

התך·

אין אוס איך ערטט איבער דאַז גרייכע לאַכען.
(אַללע פֿיער לאַכען לויט.)
אָבער וואַז העלפֿטס, דוי איז ניקס צו מאַכען.
אסתר פֿאָלג זיא איר, און גיה זיא אַך כוין.
וואַז האָט זיא פֿאָר אַ הוצאות דרוין?
נאַררלי, וואַז האָט זיא צו פֿערליהרען?
זייא זיא קאַהן שטאָטבעלי, טוב זיא זיך ניט זוי ליהרען.
טאַ אענט אום דאַז זייניגע טוין:
אַ קלאַניגקאַט אויפֿ'ן קאָפּל אַ קרויג,
זו אַ לעפּטער אין דער האַנד,

און צו געביעטען, איבער לייט און לאַנד.
זאַג זיא, ווער זיא דען אעהר ווערטה
דאַז זיא געגעבט, אויף גאָטטעס ערד,
ווען זיא זיך טעט נאָך לענגער בזיננע
אַ זאָטטע לאָטעריע צו געוויננע? —

אסתר.

צו יוי אייך איז קאַהן אונטערטיעד,
אַ טרוהן, אָדער אַ באַרבֿעסבריעד!
אַ איהלקיוועלע, אָדער אַ קרוין,
בייא אייך איז עז לייכֿט געטוין.
פֿאָר אייך איז דאַז נאָר אַ גשפּאַס,
אחשורוש שטיהט אָבער פֿיעל צו הויך דיא נאַאַס.
יוי — דער האָט קאַהן קלאַהן — שטאָלץ,
דער וואַט לאַפֿען, איך פֿון וועלקערהאָלץ
דיא נעאַאע, און אויפֿ'ן טרוהן גשווינד זעצען?
נאַהן, זיי פֿיעל חסד טו איך איר ניט שעצען.
איך האָב יוי ניקס פֿאָרנע און ניקס הינטען.

התך.

שווייג זיא, טוב זיא זיך נאָר ניט פֿערזינדען.
דען אַ מלך זיכֿט ניט נעהר אויפֿ'ן געלד,
זיא'ס אַלצעוויין בעוונות איז בייא דער וועלט!
גיה זיא צו, זיא איז אַ נאַררלי,
עס האָט אַלז גזאַגט עליו השלום איין האַררלי
אַ שפריכֿוואָטט, און דאַאַז טיהגליך:

„אַנדערע חס ושלום זען איהגאַניק.“
איר אטנטשען דאַפּפּען אויז גאַר ניקס נאַכּען.
ווען גאָטט וויל, קען ער אַנדערס אמאַכען.
נאָם זיא זיך נעהר ניט זיין נאַחד,
זיא איז אוואבטריע דיק אונד בראַד.
איז אַ אַמדנע וויא אַ קאַסטען,
קען מאַך ריהדן איט גראָפּען און פּאַטטען.
האָטט ברוך השם איהר גראַמדע געזויעדער.
איז ניט אונגטיקט אין דיא פּיהדער.
אָהרט אונד זייענט, מאַך רעכט גוט.
האָט אַ באַמאַר באַקקען, וויא אילך און בלוט.
קען גוט קאָכען, וועטען און ניהע,
איז מאַך אַנזפּאָטט אוואבטריע
גזונד און פּריט,
און אַ קאַניגקאַט פּון דער משפּחה — קיש —

מרדכי.

וואַז זאָגן איך טוין, ׳ס איז אַ גזירה!
איך אום דיך אָבער היגטיקקען, האָב קאַהן ברירה.
דרום טטיה נאָר אַ בייזע פּריה אויף,
איך גיה זעלבסט לטובה, איט דיר נויף
זאַמאַג אָבער בייא זייב ניט, וועך דו ביסט,
אַ ייד, אָדער אַ קריסט,
אַ טאַרריק אָדער אַ האַמאַד,
אַ פּרינצעססין, אָדער אַ אמאַד,
איך האָב נו דרויף איין טעם.

חין גיה חיך לו מעריב בזמנה, קום גלייך ווידער הַחַם.
התך גיהט חיהר ניט מַחַך איט?
ווחַז טייטש, ווחָרים ניט?

(ביידע אַב.)

אסתר (אַלליין.)

גיה חיך ניט?
גיה חיך יוי?
גיה חיך איט?
בלייב חיך דוי?
וויח חיכ'ם אחַך,
זמַחַג מַהנם איר,
חָב דיח זחַך,
חיך פרחָביער?
פרחָביער חיכ'ם
חון גיה פּחָטט;
פֿערליער חיכ'ם,
חיז פֿון גחָטט!
קען מַחַך זיין
חיך געוויננ'ם.
נעאח'ן חיין,
חון חיך בינם.
נו אייגטווידגען,
חיך גיה פּחָטט.
דייכען זיעגנען
גיב איר — גחָטט! —

טטיל ווער קוואט, איז טוין ווידער דוי דער אונקעל?

ציירע.

(שטירצט אונגעשטים הערײן.)
ביסט זוי מאַלאַהן? אין דער דונקעל!
אל האָ איך אָרינג ניקס אַהגנוליהגען:
אין גאַנל שושל קען איך קאַהן זאָטטען אַרינגע
קריהגען!

אסתר.

נו, ליהג אַהן דיין עטערנעלעם קלאַהד,

ציירע.

זוי דוי האָב איך אַ בוקקעל דרינגע עיהלענבראַהד.

אסתר.

ליהג דיין נייא דאַפעטעם אַהן.

ציירע.

גיה וועג, עראיננער איך ניט דוי דראַהן,
דאַאַז איז אַ געאַאך! דאַאַז איז אַ טאַליע!
זוי זאָלל אער אַהן זיין זאַך אַאַפען כליה?
דאַאַז הורג=לע! דער עלענד! דער וואָרם!
האָט איר'ס אין גרונד ניין פערדאָרם!
איך האָ איר'ס אָבער פעטט אַאַך פאַרגענוואָע:
פון היע טוט איר ניקס אַן לייב אעהר קוואע.

אסתר.

אי ליהג אַהן דיין טובעם,

דאַס איז אַ פרעכטיג ווינטערקלאַנד.

צירע.

יאַ, דאַס איז אַ גאַנג פּאָר רוחות,
דאַס האָט מאָן יעדע אמאַד,
יעדע קעכֿי פון אַלטע פּראַה.

קאָראַ, מאָקאַ, זאָקאַ.

(שטירצען צור טהירע העריין.)
וואַט איין כפרה! וואו שטעקט דען איהר לוואַה?

קאָרא.

נו העטעט איהרס אַאַך שוין געהערט?
אָבער דאַס איז אַמויל דער איה ווערטה!
דאַס וואַטעט אַ נויפֿזעהי אַמלען;
האָסטו שוין בייא אַנאַנדער דיין זיעבען זאַלען?

אסתר.

יי — קאָלע האָר זען באַלל געבאַטט.

מאָקאַ.

איך האָ יי לו שוין כאָך אַ גאַנלער לאַטט.
אייל טוואַל היהטלע דאַס קענכט'ר,

אַללע דרייא.

דיי דאַס איט דיא גיהלע בענדער?
דאַס לאָסט דו דיר אסיר דאָך ניט ענדערן!
וואַסט זעהי דיא שלומיאל-טע פּערטענדער'ן.

מאָקא.

דחַחַ: נָחס חיך איר וויח דער צעטולפע חיהרס אחַכֿען.

זאָקאַ.

גיה וועג! דוח האָסט נויטער קרוואאע — זחַכֿען.
האָסטו כיט געהי חויפ׳ן נענטון בחַהן
וויח זיח חויזגעהי האָט, חין חיהר טחַהן?

צ י י ר ע.

חַפּריפו! האָטס דוי רעכֿט טעככער גיהבען?

מאָקאַ.

חון וויח? — פנים-ניך נון פֿערניהבען.

קאָראַ.

דחַחַ: ווחָר דיר חַ טטחָחַט, חון חַ פּרחַכֿט;
דחַחַ: החַז חין ניב האָט חַהן גענחַכֿט.

מאָקאַ.

וואַחַס טייטש, כוהבנער קעננס ניט זיין חין פּחַרים.

אסתר. (פֿאָר זיך.)

וויח חיז איר פֿחָר חייך זוי מיאוס!

צ י י ר ע.

זחַחַגט, נעמט חייך חַאוינע פֿרויגען:
ווער האָט חייך דען חַנז חויפגעלויגען?

וָאקַא·

וואַז טייטש? ווער אונז אויפגעלויגען האָט?
איר העם געטאַנצט, אין אַהנעם פּאָטט.

מ׳אָקַא·

זיא העם זיך יוי אָרנדליך אום אונז געריססען.
דיהן נייען טריהער האָ איך אַ אוילע לעהי טאַנצען
איססען.
ווען איך איך האָב ווענען אַ ביסלע נעהר היהנזעללען
האָט איך גלייך ווידער אַהנער גהאַט ביין פּעללען!

קאָראַ·

און איך האָב גאַר ניט קעננע אַן זיללען דענקען;
„אַמאַזען! וואָנען זיא איר דאַאַז פּערגניגען טענקען"?
איז אַנלע איכוט קוואַע אַ טטודענט, אָדער אַ נאַפּעליהר;
און העם ניט גערוהט ביז איך איך איט זי אַנגאַטיהר.

מאָקַא·

דוי, העטט איהר געהי דיהן טיהן טטודענט?
ער האָט איך אסור, ניט מאַוין געקעננט —
יוטט האָט ער איר געאַאַכט זוי טיהנע קואַפּיאענדר
העאזין נעביך אַ הוללער גיהבען אַן אוזיקטטענדער,
דאַס איך געאַאַהנט האָב גלייך ער בנייט.

צײַרע

אין דאַך איך אָבער גיהן, ׳ס איז — נייט.

זאָקאַ.

דיא צעטולפּע האָט ווידער קאַהן פּוס ניט געשטעלט.

מאָקאַ.

זיא האָט געמאַכט זיא האָט ניט געוועלט.

זאָקאַ.

יוי! ווייל זיא איז געבליהבען יום טוב־טיק.

מירצאַ.

(האַט דיא לעצטען ווערטע געהערט.)

זיא ריהטען טוין פון פסח. וואָס מאַך דוי זיין אין
אַ נאַגענבליק.
האָב אסור נאָך קאַהן יום טוב־טיק טאַהן!

(צו איהרער טאָכטער צירע.)

גיהסטו גלייך האַהם? איך ברעך דיר׳ן האַלס!
דו קריהגסט, קום נעהר האַהם
ער — טלאַהגט דיך קרוש און לאַהם:
שטראַקט דיך אין גאַנלען נאָבענד דוי הער.
איט דער זאָך איז עבעס דערזעהר?
פאָר אַנדע ווילן איך זיא נעהר בחרפה אמאַכען,
כל עולם ווילן איך דערליהלען איהר זאַכען.
דער איהר גלייכעס איז ניאָעטער היע —
גאָטט! וואַז איך איט דער אווזשטיה אַנדע פריה.
ביז אער זיא לון בעטט רויז ברעגגט וואָטס נייגע.
דערנויק טרעטלטזי דיא קינדער, ביז זיא גרייגע —

ביז אער זיא לון אָהרען ברענגט וואַטס אַלעאוין לעתי.
דער איהר אויפפיהרונג האָ איך נאָך ניט גזעהי.
האַלבע טיהג טוטזי אַן זיך טנאָקקלע און פוללען,
און ווען דיא אַמאזעל פאַטיק איז, לו׳ן פענסטער נוי
טער — גוללען.
זיכט ריבער, זיכט ניבער, וואו זיא הערפליגען.
טוסעלט אין הויז רויך און ראַה, אַללע טטיהגען.
גיהט אין דער קיך, דיא גזינדער אַה לו טרעללען.
איטטאַג, טוט זיך דיא גריהפען אַן טיט נער זעללען.
איבער אַללע ווילל זיא בעפיהלען, ווילל זיא געביהטען.
און אסור קען זיא אַ קאַל אויז׳ן אויפען לאָקקען? —

(איין קנאַבע מיט איינער האָנדלאַטערנע.)

קנאַבע.

נו, וויא לאַנג טעט איהר ׳יך נאָך ריבער האָקקען?
ער גיהט דער האַאַס רוס, אין אַהן ברוואע!

מירצאַ.

טוין רעכט, איך וואַר גלייך האַאַס קוואע.
איבער אַהל אום איך זיין, פאָרנע און הינטען.
ער אַהנט געוויהס איך אום איך גאַר אַ טינדען?
וואַטט — נעם איט, אַ בוטטערוועקלע, און 2 לויט
לוואַריקליך.

(צו דעם מעדכען.)

איז וואָהר? אהשורוש ווילל ווידער אַ פראַה נעאאע?
וואַריקליך?

קאָראַ.

גיהט דיא ציירע מאַך אָחריגע פּריה?

(התך אונד ר׳ מרדכי קאָממען, התך מיט איינעם האַהן אויף דעם אַרם.)

מעדכען.

אוי! ר׳ התך קוואט דער גיגעריגיה!

מרדכי.

חצופה־נע! קריהגסט גלייך אַהנע אויפ׳ן אויג —

מירצאַ.

אַהנטאָכע! דאַס איז אַ גיהגער וויא אַ גוי.

(דער האַהן קרעהעט.)

גיגעררעגיע! גיגעררעגיע!

מאָקאַ.

דוי הער! דער קאַרן קען אָבער קריהע?;

התך.

דוי היהבסין מאוין, דער איז אַ מציאה;

מירצאַ.

אוי! אוי! וויא דער זוי טוועהר איז.

ציירע.

אפשר איז ער גאַר מעוברת? —

מירצאַ.

גיה וועג, שוויג נעהר דו אָקקעז;
האָסט יוטט זוי פֿיעז שכּר׳ וויא דוי דער גאָגעז.

מערכען.

אַבער וואַז טוט ער דער איט? זאָסטער׳ן דען זאַפּען?
אָדער טוטער׳ן ווידער פֿערקאַפּען?

אסתר.

איז וואָהר, איז אסור קאַהן שקר;
וואַז טוט ער אין אמת איט׳ן — גיהגער?

התך.

וואַז טייטט? וואַז איך איט׳ן גיהגער טוב?
ערשטזיך גיט ער אַ גוטע היהנערזוב;
דערנויכעט, זיא האָט געוויהס פֿערגעססען:
וואַז ווילז זיא אויפ׳ן טזאָס דען עססען?
זען איר דען ניט קאַהן יידען?
זיא זאָסט זיך׳ן כשר אַכען, רופּפען און זיעדען.
אָריכג טוטזין אין אַ פּאַפּיער איינוויקזע,
אַזזע איטטאַג און אָבענדס עסטזי אַ שטיקקזע.
דאַז איז איהר אַ פּוואָער, דער איז ניט קזאַהן;
דיא גאַנכע וואָך האָטזי כו גוטען — דראַהן.

(דער האַהן קרעהעט.)

גיגעררעגיע! גיגעררעגיע!

(מ י ר צ א׳ס מאַן שטעקט דען קאָפּף צור טהירע העריין.)

נו טטעלט איהר אייך נאָך דוי הער בין אמָריינג פֿריה?
וויא האָבט אוס אער נאָך טיקקען נאָך אייך?

מירצאַ.

נו יוי, וואַטט, איר קוואמע גלייך.
ציירע! גי נו, אַאך פּאָטט, איך ביטטיך!

דיא מערכען.

יואַטט אַ ביסלע איר גענגע איטטיך.
(אַללע אַב.)

מרדכי.

איך וויל אַאך נאָך עבעס — טוין.
(ער געהעט אַב.)

מערכען.

אוי גאָטט! ס'איז שלאַאגט ייעבען טוין.
(לויפט אַב.)

דריטטער אַבשניטט.

פרייער פלאַטץ. ר' מ ר ד כ י קאָממט אין מאַנטעל אונד ברייטע הייבע. עז איזט מאָרגענס.

מרדכי.

הוטט! הוטט! ס'איז קאַלט,

אער וואַטט נו גוסען — אַלם.
איך קען אַך ניאאער רעבט פּאָטם.
(ער זעצט זיך.)
נו סטיהט אַללעם בייא גאָטט.
טוט איר נאָר איין אסתרלי רעבט אַנט.
אָרנדליך בין איך אונע האַנד.
דיא זכיה ווען איך נער היהבעט,
דאַס איכ'ס נאָך בכבוד אויזגיהבעט.
נו, נו, ווען גאָטט ווילל האָטז'ין;
דער רשע זעללעט עבעם — קלאָטזין,
דער המן איט זיין ניקסנוטליגע פּראַה,
(בגתן אונד תרש קאָממען אין מענטעל נעהיללט. דיא
שטראַסע הערונטער, אונד זינד אים געשפּרעכֿע בעגריפּפען.)
ווער זען דען אָבער דיא לוואַה?
דיא טלייבען יוי וויא דיא גנבים בייא דער לבנה.
זעננם אפשר גאַר — טפיונע?
(זיא קאָמנוען נעהער.)
דוי הער וויא זיא סודות אַכבען;
וואו סודות זען, גיטס קאַהן גוטע — זאַכען.
איך אעבט נער וויססען, וואַז זיא וועללען.
וואַטט איך ווילל איך טלויפּען טטעללען,
איך אַאַך גטווינד דיא אַאַגען לו, און טו טנאָרבען,
תאמר יוי קען איך עבעם האָרבען.
ער מאַבט זיך שלאַפען. בגתן אונד תרש שפּרעכען וואַז
ציזאַממען, אונד געהען פּאָראיבער. מרדכי שפּרינגט אויף.
נו יוי, דאַז איז דער איה ווערט,

דוי האָב איך טיהנע זאַכען געהערט.
דיא אַהנע מאַך דאַז צרפת לשון
פערטטיהט קאַהנער היע אין שושן.
איר ניקס, דיר ניקס, אין מלך וועננען זיא פער־
גיפטען.
וואַטט, אייך אוס אער נאָך הייגט אין ניפטען
אַן העכסטען גאַנינג הענגע,
דיא נויבריכט, אוס איך גלייך, אויפ'ן טאָמס היהנ־
ברענגע.

(אָב.)

(מאַדאַם פיגסי אונד מאַדאַם פּאַקסי בעגעגנען זיך איי־
נאַנדער.)

פיגסי.

איי, איהר דיהנער, אַדאַם פּאַקסי!

פּאַקסי.

איך עמפפעהלע איך, אַדאַם פּיגסי.

פיגסי.

וויא גיהטס? וואַז אאַכט איהר — גזונדהאַטט?

פּאַקסי.

ניט גוט, וואטטאַהנסגזאַגט, אַנפּאָטט זי — אַטט!

פיגסי.

און אַנפּאָטט וואַטט זיא אוואבטריע, טיק און בראַדער.

פּאַקסי·

יוי, 'ס וואַררען איר מאַך צו ענג אַזן איין קלאַמדער.
חיך אמאַהן אַנזפּאָטט, דיח באַהן פּאַנזען איר רונטער.
חיז עז דען אָבער אַ וואונדער?
חיך קען יוי גאַר ניקס מעהר געניעסען!
דוי בין חיך אַנזעוויינז ביין קונטיטער געוויהסען,
האָ איר נער עבבעס געזאַנגט חין אוינז צו נעמאע.
דוי זאַנגע זיח צו, ווען זיח אַפּעטיט מאַך העמאע.

(זיא רייכּט איהר איינע טיטטע קאָנפּעקטֶ.)

פּיגסי·

נאַ, נאַ, חיך ווינז זיח ניט בערמאַבען.
חיבערהויפּט, חיך אום אַנז עבבעס אָפּיטיגס האַבען.
חיך מאַך אַנז גזונדע טנעקקען, פּאָר איר און איין
מאַהן;
דוי העמאער דיח גאַנצע וואוך אַנזעמוינזע — דראַהן.
דוי עספּען איר אַנזע נאָבעז און אַנזיג פּריה,
ער אַהנע, חיך אַנדערט האַנזעם צו'ן קאָפּיה.
טונסט טוב חיך אָבער 'ס גאַנצע יאָהר ניקס פּערזוכּען.
יוי, זיכּטזי, דיח נאַררענבאָרגער זיהקוכּען,
דיח גענגע בייח איר צו גוטען ניט חויז,
דיח האָב חיך צו גוטען אַנזפּאָט חין הויז.
מאַך חין דער קווידיע דרינגע, חיהנאוינז
וואַטס איר זוי — אָרנדליך ניט וואוינז,
דאַז איר פּאָר הונגער דער האַנוואָררס סטייגס,
דוי גיה חיך דערצוויטען נויז, ווען אער — גייגס,

וון פֿיוֹן איר איס גוטלעלוֹיך איין טחַטען.
טונסט חָבער טוב חיך פֿחָר דער סחורה ניקס פֿרנחַטען.
חַפריפו, טוטזי הייכט כיט חין טהיחַטער גיהן?
הייכט חיז דער איהוועהרט, הייכט ווחַטס — טיהן.

פֿאַקסי.

כחַהן, אחַדחַם פיגזי חיך ווחַר טוועהרליך קעננע,
איין איילע היכטען טוט כעביך פֿלעננע!

פיגסי.

טו זיח זיך חַהן איהגליכֿקחַט חַהן חון גיה זיח איט,
זיח ווחַטט זעהי, ׳ס רייט׳יר כיט —

פֿאַקסי.

כו חיך וויל זעהי ווען חיך קען.
ווחַז גיהבען זיח הייכט — דען?

פיגסי.

ווחַטזי, לחָזי איך ערטט בזיכנע,
חיך בין דערלו געוויהסען חָפֿט טחָן דריכנע.
יחַ זי — ׳ן פוופערניקקען, פֿון טילער —
דיח אוזיק, זחַחַגען זיח, חיז פֿון חַ איילער —.
זעלט זיח זעהי, ווחַס זיח העס פֿחָר דעקלערחַליונע,
חון וויח זיח פֿעכֿטען דריכנע איט קחַנוהנע.

פֿאַקסי.

זחַז, חין־דיהן טטיק הייכט ווחַט גטחָססען?

נו יוי — דאַהּ זען פֿאָר איר דיא רעכטע פּאָססען?
ווען איך אַ פֿיקסטוהל זיך, פֿאַלל איך חולשת טיער,
נאַהן איך בלייב דער האַאָס, דאַהּ איז ניקס פֿאָר איר!

פיגסי.

גיה זיא נו, זייא זיא קאַהן קינד;
דיא קואידיאַנטען טיהסען דאָך נעהר — בלינד.

פּאַקסי.

איינטוויהגען, בלינד היהן, בלינד הער.

(מאַדאַם טהירצע קאָממט דיא שטראַסע הערונטער.)

פיגסי.

גוט־אַמאָרינג, טהירצע, וואַז איז דוי דעראַעהר?
וואו קוואט זיא זוי פֿריה טוין הער?

טהירצע.

איינס האָב איך מאַך אעססען נוין דוי פֿיהרען.
איך האָ מורא, דאַהּ הורג=לע טוט אער דערפֿריהרן.
ווען איך איך גלייך אויפֿ׳ן קאָפּף העטט גשטעללט,
האָטט׳ס ניקס וואַראום אַהנליהגען — געוועלט.
דער ווינד בלויסטט נאָר זוי אויז;
דוי אהכען זיא זיך אָבער אַללעוויל ניקס דרויז.
ווען זיא זיך נאָר קעננע טיהן גמאַכט אַהנליהגען,
איז אַ חידוש, ווען זיא דערנויק פֿליס און קאַטמאַהרן
קריהגען?
איך וואָר מאַך אַ אַנדרע, איך וואָר מאַך קאַהן — טמאָק

חיך החָב געטרחַגען איין גשטעפּטען חונטעררחָק,
חַ טיעפּע הויב, וויא אער חילט החָט — קינדבעטט=
טיססעליך,
חַ גזונדען ברוטטפּלעק, חון היפּטען קיססעליך.
דרייא טיקקע, טוועהרע, ווחַרעאע רעק,
חון חויבען דריבער חַ גשטרחַחַפּטען — פּלעק;
געווחַלקטע טטריאפּל, חון בויערן טוהך,
ביז חַן החַלז כויל לו גשטעקט דרחַז טוהך.
חָבער חילט העאזי יוי לויטער פּלוהטעל —
דוי קריהגען זיא עבעם חַ ביכלע, איט חַ אוטהעל;
דוי קען אער זעהי, וויא זיא חין פּחַריהס
גענגע חון טטענכע, פּון קחָפּל, ביז חַן דריא פּיהס.
דויכחָך לעססען זיא חיהר קלחַחַדער — טכיללע —
דיא טעהנסטע זחַכען טוט איר איינס פּערביללע,
חיזט העם זיא חַללע כחַהגענבליק חַ כחַנדרע גזירה.

פּאַקסי.

כו וחַחַז זחָל אער טוין, החָט אער דען חַ ברירה?
זיא גענגע חַהן יוי כיט פּון החַלז,
ביז אער זיא אחַכען לחָסט, וחַחַז זיא וועללען חַלז?
איינס אחַכט עבעם הייכט חַ טטחַחַט.
פּון טטיק רוכטער, החָט חיהכס חַהן חַ קלחַחַד.
׳ס זיכט, חואבטריע, חָבער חַחַך חויז הייכט;
נחָר טחַחַד, ווענ׳ס דיא זון חַהנטייכט.
איט דיהן לוהדער חיז חַחַך עבעם דעראעהר.
חַללעס קעננ׳ים; כיקס חיז׳ן לו טוועהר. —

זעלט זיא זעהי, וויא איהנם אוהלט און שטיקט,
זין טאאַטע האָט איהנם ערשט אַ בייטעל ג·טטריקט,
אי איט זייד, און קוהלעהרטע פעהרליך,
דאָז אַ זאָטטער אעהר היע איז, גלאַאַב איך טוועהרליך.
אַלערהאַנד חיות, און עופית זען דרויף;
אויף אַהן זייט האָט׳ס געאאַכט דוהנבאַך, אויף דער
אַנדער אאַנהויף.
׳ס איז פּאַלל חיות; ניקס וויא קוטטערן און לאַכען —
אַ האַללעם עולם, קען איהנם משוגע אאַכען.
בין עריב, ס׳ האַט דיא חוצפה, און ריהד קאַהן אַנ·
דער וואָטט,
אַז ליטער פּראַנלעט, איט׳ן מלך אין אַהנעם פּאָטט.

טהירצע·

אייכטוויהגען, דוי ליגט איר אאַך ניקס דראַהן,
אָב אייכם קריהגט אויף דייטט, אָדער פּראַנלעט אַ
אאַהן.—

(אַב מיט פּיגסי·)

פּאַקסי·

דער איז אאַך׳ס קטורת טוין גטויגען.

(איינע מאַגד קאָממט.)

אוי, מאַלינע! דוי געהט הער, לעמט׳ך פּרויגען;
— וואַטט, איר גענגע איט אַנכאַנדער אַללע לוואַה —
זייט איהר דען ניאאער היכטען בייא אייער פּראַה?

מאַגד.

נאַהג, איך דיהן אַנצווייז פאָרנע ביין — שכר.

(זיא געהען אַב.)

(צווייא גאַללאַנס קאָממען.)

ערזטער.

דוא ביסט איר אַ פיינער בחור —
דוא ביסט נאָך אַ אמהן פון וואָטט.
זאַהג, וואָריס ביסטו ניט היהן קוואע דאָט?
דאַז וואָר דיר אַ הען און אַ יאַבט;
איר העט דיר געטטער איבער דער ווידער געזאַבט.

צווייטער.

ברודער! פערלייה, עס טהוט איר רעבט זייד.
איך האַטטע וואַהרהאַפטיג ניט צייט.
איך האַטטע נאָטהווענדיגע — געטעפטען —

ערזטער.

דיא נעאאע דיר מאַך דיין כוחות, און דיין זעפטען!
ברידערזע איר וויססען דאָך טוין —
דו האָסט אַנפאָטט דיא הענדפאָנז — נו טוין..
גאָטט בעהיט, דו רייסט באַריג אויז?
דו ביסט מאויז אַ גרויזער שפעקולאַנט,
אמַך נעהר רעבט סודות דרויז,
דו וואַסט דאָך, דיין טטיקליך זען איר בעקאַננט.

צווייטער.

אויף עהר! איך וואָר נו הויז,

ואיך בין ניט קואאט, נו'ן ליאאער נויז.

ערזטער.

ערליהן'ס רעכט, לייגענס נעהר ניט ;
חיך הָחב דיך דחָך גזעהי גיהן איט —
(ער האַנט איהם עטוואַז אינז אָהר.)

צווייטער.

דחַחַז חיז חַן חייכפחַנן ; הָחַסט געוויהס חין טטחַחַר.
חיך זחָנן דערלו ווערען, ווענ'ס חיז ווחַר.

ערזטער.

טווייג נעהר טטינן, ברויכסט איר נאָקס ערליהנען.

צווייטער.

זיך, דוי דרויבען ווען חיך דחַפּעט וויהנען,
דוי זיך וויח'ס דוי לוגיהט, וויח טחָנן,
חַננע פּענטטער ליגען איט נקיבות פּחָנן.

ערזטער.

נו, גיה היהן, אחַך זיח חַ ביסנע דיח קוהר.

צווייטער.

(געהט איף דען פאַללאַזט צו, אונד ציהט דען הוט.)
אחַחזענ ! טע ווחו זוהעט נע בחָן טוהר.
הָחַסט גזעהי, וויח זיח איך זוי פּריינדליך גריסען.

ערזטער.

וחַטט, חיך נָחַס דיח קחַנוהנע חַבטיהסען.

צווייטער.

טע זוויא וואָטער דרעה־זיאפען זערוויהטעהר!

ערזטער.

נו גיה נו, טטעהן דיך נאָך אַ יאָהר דוי הער?
גיה ליהבער איט ריין, טפיהלען איר אַ פּאַרטיה,
נו'ן עססען איז דאָך נאָך נו פריה.

צווייטער.

ניין — ניין, הייט עס איך בייא לייטען:
איך אום גלייך נאַך טיט — וועג רייטען.

ערזטער.

האַ! האַ! אוסט טוין ווידער דאָט נויך;
נו נו, איך גיב דיר איין האַנד דרויף,
'ס נאַטט דיר קאַהנער דאַז קליהסלע אויז'ן האַאַפּען,
דיא מציאה טוט דיר ניט פליטה לאַאַפען.
זאַאַג איהר וויהגען אייגער אַ גרוהס.
איז גיה איט דוי ריין, אמכען איר אַ פראַנלעפוהס.

צווייטער.

אייכטוויהגען, דו לאָסט איר יוי דאָך קאַהן רוה!
אָבער ניט לענגער, אַז אַ האַלבע שעה.
(אַב אינז קאַפּפּעהויז.)

מרדכי.

(קאָממט דיא שטראַסע הערונטער.)

דיא לוואַה העס מאַך איהר ליהן,

בנתן אונד תרש הענגע אַן גאַנֿינג טוין.
דיהן המן אעבֿט איך ערטט דוי זעהי.
נו, וואַז ניט איז קען נאָך געטהי.

התך׃ (קאָממט)

ר׳ מרדכי! אייער אסתר לאָסט אייך גריהסען,
איהבען בין איך דרויבען בייא איהר געוויהסען.

מָרְדֳכַי׃ (שנעלל.)

התך! זאַגט איר געשווינד,
וואַז מאַכט, וויא גיהטס דיהן גוטען קינד?

התך׃

וואַז טייטש? וואַז זיא מאַכט?
אוואבטריע! זיא שטיפֿט, קוטטערט און לאַכט.
זעלֿט איהר נאָהר זעהי, וויא זיא אין גאָנד און זילבער גיהט,
און וויא פרעכֿטיג דאַס בייא איהר שטיהט.
דוי שטעננע אייך עבעס קוואהטער און טיהנע טיטליך,
נו׳ן אַבפוללען ליגען דרויף גאָלדיגע קעהרוויטליך,
אַך שטעננע דרויף פאָלעלאַהנענע היעפֿעליך איט טאעקקען,
דערניהבען שטיהט אַ גאָלדיג לעפֿאָהרע בעקקען;
דאַז איז אסור גאַר ניט נו טעננען,
דאַז האָט זיא נאָהר, אַ ביסלע דיא הענד נו נעננען.
אויפֿ׳ן ערדסבוידען קעננעט אער עססען.
העלֿפעבאַהניגע טטיהן, האַנדבראַאַד איט גאָלדיגע טרעססען,

אַ נוהר דיא שפּיהלט דיא טענסטע אופערשטיקקליך,
איבערלויגען איט פֿאָהר דאַס ניט דרויף זב לי דיא
איקליך —
אין דיא שפּיגעל קען אער זיך זעהי פֿון אונכסן ביי
אויבען.
און אין דער היהך דוי הענגע דרויבען
דיא פּאָרטרעטטער רום פֿון דיא אַלטע שררות,
דערלוויטען שטעננע שטאַהגיגע עבודי זרות.
אין עקק שטיהט אַ פּאָפּפּעלע פֿון אַ נויפֿען.
און אַ קאַנעביע, ׳ס דאַל יוי אַ מלכה דרויף שלויפֿען,
געאוללעטטער זען אייך אויף דיא וענד,
אער זאַלל ניט אַהנע, אַס דיא זען פֿון אענטענ־
הענד.
וויא דיא קינדער ישראל אויז מצרים געגנגע,
און דיא מרגלים דיא וויינטרויבען ברענגע.
נאָך אעהר זאָללע אַלטע געיכטים,
און אַאַך, וואַז ערשט געהי פֿאָר וויכען איז;
זי פֿון דער פֿראַנלעטע רעוואולאַליוהן,
און וויא נאַפּאָליוהן קוואט פֿון טרוהן.
איט יוהוויהלען איז זיא גאַנן בעהענגט,
דיא האָט איהר אחשורוש טוין געשענקט.
אַ שנוהר פעהרליך האָט זיא אַהן,
דיא איז לפחות מאה אלפים ווערטה אַלאַהן,
ר׳ מרדכי ליעב! דיא העם אייך אַ גריהם,
דאַאַז זען פוואערם, וויא דיא מצה־קליהם —
וען זיא זיך ריהרט, וען זיא זיך ריהגט,

קוואט מַיְנְעס צו זַחַפּען און פריהגט;
אָחַה: זיא בעפֿיהלט, ווָאַה: זיא דען ווילל,
פֿאָר אימה, איז מַיְנעס אייטליך טטילל,
אחשורוש קוואט איהר גאַר ניאאער פֿון דער זייט,
און פֿערברענגט איט איהר זיין לייט.
דער האָקט איבער איהר, און טוטזי אָרנדליך אויזברו־
טען,
איהר ווָאַטט זעהי ר׳ מרדכי, צו גוטען! —

מרדכי.

התך! דאַה: טטיהט נאָך וויט אין פֿעלד,
דאַה: קוואט אויף דיהן דוי אויבען מַהן;
דער קען מַיְנעס אאַכען אין דער וועלט,
דער אאַכט קלאַהנע גרויז, און גרויזע קלאַהן.

התך.

איך האָבס אָבער פֿאָר געוויהס געהערט,
דאַס אחשורוש נאָר דיא בעגעהרט,
און דיא אָנדערע זאָלל אער מַיְנע ווידער האַאיאַאַגען.

חרבונה (קאָממט געלויפֿען, שלעגט דיא הענדע איבערן קאָפּף צוזאַממען.)

לאָסט אונז טרייע, לאָסט אונז קלאַגען,
גאָטט זאָלל זיך מרחם זיין! איר וואַרן מַיְנע דערטלאַגען.

מרדכי.

וואס גאָטטס ווילען! וואַה: איז דוי דערשעהר?

חרבונה! זאָגט: וואָרים דעט איהר דען זיי זעהר?

חרבונה.

ר' מרדכי ליהב! וואָס איז דאָס פֿאַר אַ צרה,
איר אָרעמע יידען, זען נעביך אַלע אַ כפרה!
המן, דער רשע, און זיין ניקסנוציגע זרש,
העט מסירות אָהנגיהבען בייא אחשורוש.
דער האָט דרויף אונזער אונטערגאַנג בעשלאָססען.
גאָטט ערבאַרם, איר וואָרן אַלע דערשאָססען,
אער האַקט אונז צו קרעפּלעך,
אער לאַפּט אונז אין טרעפּלעך
דאָס בלוט אַה — און טיכר
אונז אַלע, איט וויב און קינד!

מרדכי.

שטילל! טעט נאָר ניט זיי אויזגעלאָססען.

התך. (שרייעט.)

אוי וויה! איך בין טוין דערשאָססען
איך בין טוין אַ קרעפּלע,
איך בין טוין אַ לעפּלע,
איך בין טוין אַ טרעפּלע.
אוי וויה! אוי וויה! איין קעפּלע.

(לויפט אַב.)

מרדכי.

דוי גיהט נאָר איט ריין און דער שטוב,

איך וויל זעהן, וואס איך דערנו טוב,
דוי הויזען לאמפט דאך אללעס לאוועע.
(ער געהעט אין דאַז הויז, הרבונה פּאָלגט איהם.)

חרבונה.

אוי וויה! וויא טטעקקען איר אין אַ מרמה.
(צימער אים פאַללאַזט. איינע שענע קאָממט, אים ג־עזטען
שטאַאַט געקליידעט, אונטער ביידען אַרמען ביכער.)
איך בענייד דיר, אסתר! ניכט דיין גליק;
ווילליג, גערן געהע איך — צוריק,
אייכען ליעבען ריכאלדיגאָ האַב׳ איך וויעדער,
אייכען הערדליכען געטהע, אונד בירגערס ליעדער,
האַ, טיקזאַל! כון טפרעכ׳ איך דיר האָהן;
איך געה׳ אונד לעז׳ טילטערס — רעזיגנאַציאָן!
(אַב.)
(איינע אַנדערע שענע קאָממט, מיט איינער גיטאַררע אונד
איינען פאַק נאָטענבלעטטער אינטער דעם אַרם.)
כון, וואָהלאַהן! זאָ אום איך טיידען,
האַ באַרבאַר! אָהנע גלייכען,
ניכט איין אאָנאַרט! ניכט איין היידען
קאָנטען דאַז פּעלזענהערז ערווייכען.
זאָ קאָמאט, איהר גראָסען גייסטער! דען נור ביא איך
איזט זעליגקייט, איזט — וואָננע;
נור איהר זייד איין הימעלן רייך,
זייט איין ליכט — איינע זאָננע.
(אַב.)
(עז קאָממט ווידער איינע, מיט איינעם שפּיגעל אין דער האַנד.)

זאָגט איהר דען ניכט דער שפּיעגעל,
דאָס נאַטור ניכט איז געלע
איהר אױפגעדריקט דער שעהנהייט זיעגעל,
אונד איהר פערזיהען טויזענד רייצע,
אונד דאָך האַט ער איך ניכט בעגעהרט,
קיינ געווירדיגט, איך צו בעטראַכטען.
וואַהנזין! ווער ניכט צו שעצצען וייס — איין אוערטה,
דען קאַן איך נור — פערדאַכטען.
(שטאָלץ אַב.)

(איין מעדכען, גאַנץ שלעכט געקליידעט, קאָממט.)
איינטוויהגען, איך גיה ווייניג, אונפערדראָססען,
פון דוי, ווידער פאָטט.
אין היזאַעל וואַרען דיא איהען גטראָססען,
זאַגט אער דאָך נאַך איין שפּריכוואָרט.
דרום גיה איך אַגך אין דער שטילען
ווידער האַהם, צו איין — מעזאַע,
וועגן ווער גאָטטעס ווילען,
העט ער איך טוין מעססען — נעזאַע.
(אַב.)

צעטולפע.

(קאָממט הערויז, גאַנץ עלעגאַנט געקליידעט.)
ווייס? אין איהר זאָלל מאַן זיך ניט פערלעבען?
איהר, איהר, האַט ער איין קאָרעב געבבען!
און דאָס רוהם-פיהפעלע, דאַז גפּאַנזט'ן!
יוסט דאַז ראָן-נעהמזי וויל ער בעהאַלטען!
וואָרים? וואַהז איזט איט דעהן דען דעראַעהר?
פון וויס פּאָר אַ פּאַאיליע איז איהנס דען הער?

ווער זענד זיין הינער, און זיין גענס?
וואז איזט איהנס דען הער? ווער קענן'ס?
איל האַט ער דיא קיל דערוויטט —
דאַ האַט ער וואַז רעכטס וועג גפּיטט?
דען דרעק קאַן אַמן דאָך פון איהן רונטער טאַבען.
ז' איין אייכפאַלל זאָלל אַ אענט האַבען,
דאַז הייסט אַ גוסטע, דאַז איז אַ גטאמאַק;
ווא אַהנער, דער רוס גיט איט'ן לוואַרעבזאַק.
פערלעבט זיך אין דען ניבבעס, אין דען בויזווילט:
אין דען עלענד, אין דען אַפּפּענגזילט.

(זיא געהעט פֿאָר דעם שפיגעל.)

גאָטט בעהיהט!
ווען איך איך בעטראַכט,
איז דאָך אַ נונטערטיעד.
ווא טייג אונד נאַכט.
וויס פֿאָר אַ וויסינג האַט איין הויט,
און ווא גאַלאַכט בין איך געבויט;
איין הענדלע, איין פיסלע,
איין איילע, איין ניסלע.
איין אויכען, איין לעהן,
איין אן=גריהבלע — ווא טעהן.
איין אַרעס, איין האַלז,
ווא טעהן איזט ניכט אַלז.
און פֿאָן איין אַנדרע זאַכען,
דאַ וויל איך גאַר קאַהן לאַרעאע אאַכען.
אַבער דער קריספעל איזט דאָך גאַנס פערוואַקסען.

דאַז אַמאָל דאָך וואַ משונע — פּאַקסען.
דער אַנ‏‏‏‏‏זרוין! דיא גריהנע ביר!
דאַז וויל זיך אעססען איט איר?
אָבער וואַטט, איך וויל דיר טוין געבען,
איך וויל דיר וויסען: אחשורוש זאָגט זיך אין דירא
פערזעהבען.

(אין עקסטאַסע.)

פייער און פלאַם וויל איך טרינקען,
אוי זאַססען אַן דיר איין אוטה —
להכעים קויף איך איר נאָך אַ גאַרנעטור טפּינגען,
און פון דער אַהדאַם אורמה — אַ הוט.
האַ, צו טויט וויל איך דיך טרעננען.
דיך, אונד היע דיא אַהדיך אַנזע;
שבת טוה איך איין נייא היטעלע אויפזעצען,
און גיה דרינגע צו דער — כלה —

(שנעלל אַב.)

(מרדכי'ס וואָהנונג, ער זיצט אונד לערנט.)

מאי טעמא? — וואַז איז דער טעם?

המן (שטעקט דען קאָפּף צור טהירע העריין.)

איין זעט, ער איז דערהאַפּס.

מרדכי.

ניקט אעהר נאָהן, בזייבט איר אָבער קשה?

(ער ערבליקט המן.)

אָ װיה! װאָס װילט דער דױ, דער רשע?

המן.

ער איז אָבער אַ פֿײַסיגם אענדלע.

מרדכי.

דער האָט װידער כיין געהי אין קענדלע,
איז טוין װידער שיכור,
דער כופר בעיקור.

(לױט.)

כו — װאָס זאָלל דען זיין?
װאָס פיהרט דיהן האַרן לו איר ריין?

המן.

הער ער! האָט ער דען כיט אַ פרייד.
װען ער אויף אַן טעהן גיילע רייט?

מרדכי.

ויא? װאָס? איך זאָלל רייטען?
ים דענקען איך גאַר כיט דיא לייטען,
דאָס איך קוואמע בין אָף אַ גויל,
אַם װיא אין איין ליהבען אַ כאַהנליגם אויל.
האָ איך איך געעלט אויף איין טאַהטע זיין פפערד,
און דוי בין איך נוך קוואמע — פערקעהרט,
פואס, האָ איך געהאַטט, ין טוואַכל טטאַל ין לאָאַם,
דוי װאָר איך נאַך אַ קלאַהן ייכגלע דער האַאַם.
אילט אָבער בין איך לאורך ימים אַ גאַנטער ייד,

ביזא איר איז נו'ן רייטען אַנגעווייזן צו שפיזט.

המן.

עם טהוט איר, איין איד,
זעלבסט הערצליך לייד —
איך האָב' ביין קעניג
איך פאָר'ן געבעטען אונטערטהעניג.
'ס העלפט אָבער גאָרניט ניקס,
ער אוס רייטען, איינער זיקס!

מרדכי.

נו יוי, וואַזשע"ליגט 'ן האַרען דראַהן;
וען איך חס ושלום ברעך אַ באַהן?
אָדער איך שלאַג איר אין קאָפּ אַ לאָך;
ער איז אין שטאַנד מאַך נאָך,
און טוט חודשה אַ קוואידיע דרויז אַמבען,
און האַלט זיך דערלו דיזא זייטען פאָר לאַבען.
זאָגט: וואָרים זאָלל איך יוטט רייטען?
וואַס זאָלל דען דער שטות בעדייטען? —

המן.

אַלע וועטטער! ער אוס אָבער זיין,
פאָלגט איר, און ווילליגט איין.
דער קעניג טהוט'ן דאָך וואַס גוטס;
געלט, אענדלע! ער טהוטס?

מרדכי.

וואַס האָב איך אָבער געטוין,

דחַס לויך קריהג זוי חַ גרויזחַחאַמען ג.ין?

המן.

ער חיז איר חַבער, חויך חַ טלייאאער.
וויסט חיהר'ס יעלט דען ניאאער,
דחַס חיהר ערטט קירלליך העטט
חונזערן קעניג דחַס לעבען גערעטט?
'ס החַט חויך קיינס מעהר דחַרחַן געדחַכט,
דוי החַט חַבער דער קעניג גזחַגט:
דער מרדכי, דער החַט איר עררעטט דחַז לעבען;
החַט אמַן חיהן חויך חיין טרינקגעלד געגעבען?
טהו זיך חייכער חום חייכאחַל זעהן,
חיך גלויב חַלז, ער אום חין איין בוך נחָך טטעהן. —
בלין וועטטער! דוי טטיהט ער חויך ווירקליך דריננע.
דער קעניג טוט זיך ערטטן חַ בייזלע בזיננע:
„חין זחַחַגט איר חַבער, חיהר גוטען לייט,
„וואַז אמַך חיך דען אמַן פחָר חַ פרייד?
„איט וואַז זחָלל חיך חיהן בעעהרען?"
וואָללען חייער אחַיעסטעט איך חַנהערען?
זחַגט' חיך דחַרויף לו'ן קעניג.
חיך אמַך דען פחָרטלחַג חונטערטהעניג:
אמַן ליהגט חיהן פרעכטיגע קליידער חַן,
חון זעלט חיהן חויף דעם קעניגס פפערד,
חון חייכער רופט: „דיס איזט דער מאַן,
„דען דער קעניג צו עהרען בעגעהרט."
חין, זחַחַגט דער קעניג, געהסט דו איר חַבער חיילע,

אונד ניאמסט איינם פאָן איין טענסטע גיוויק,
אונד דו טוסט איר דען מרדכי זעלבסט רום פיהרען,
אונד וויא דו גזאַגט, פאָר איהן הער פובליציהרען.

מרדכי.

נו — און טונסט ניקס ווייטער?
וועלט איהר אויז איר אמאַכען אַ נעגנליטשען רייטער?
נו יוי, אַמאָך דוי דיהן עולם אַ פורים־שפיעל;
נאַהן — נאַהן — דוי נעם איך ניט וויא פיעל.
גאָטט בעהיט! אַמאָך דוי אין מקום אַ טפעקטאַהקען,
רייט רום אין בראַאַטעהויב, און אַ ניטאַהקען.

המן.

ער הערט דאָך, אמאַן זעגט איהן אַנדערע קליידער אַן;
אמאַן לאַסט איהן געווייז וויא איין בעטטעלמאַן
אין דער שטאַדט רייטען רום?
דאַז ווער דאָך אַ טאַנד פאָר'ן פובליקום.
דאַ נעם ער נור אַ ווייל דיא פייטש,
דיעז רופט איינער אויף העברעאיש, אונד איך אויף דייטש.
(ער גיבט איהם איינע ראָללע פאַפיער.)

מרדכי.

פו? און דאַאַז אויז אַלעס?
דוי האָב איך פאָר וויא נויק'ן דלות!
תאמר יוי טזאַגט איך דער גויל חס ושלום טויט!
און ווען דער שטות מאַך גערויט,

וואַז איז דוי איין רוח דען?
דאַס איך אָרינג ניקס נויך גיהן קען,
און אום האַלב טאַג דערהאַמאַס
אין בעטט ליגען, און בין קרוק און לאַהם.

המן.

אַלן זאָלן איהן געוויז גאַר אין דער קוטטען
אין דער שטאַדט זאָ רוק לאַססען רוטטען?

מרדכי.

נו, דוי לאַכט ער דרויז?
דוי פֿאַללט אער דאָך ניט רויז!
דען קען אער טיהן דרינגע שלויפּען;
אָבער אָפּפּ'ן גויל, דאַל אער יוי ניט טנויפּען!
אין אַהן נאַהגענבליק ליגט אער הונטען — פוטט.
האמר אין אמת, זענט ער איך אין אַ קוטט?

המן.

ער איז וואַהרליך אַ נעררטער אַלן;
אַלן נעהט איהן האַלט אַן זאַטטעל אַן.

מרדכי.

נו יוי — און לור פֿאָרזיכט, טוט ער איך נאָך היגטען
איט אַ שטריקקלע אַן זאַטטעל אַהנבינדען.
אָבער אַנדערשט טו איכ'ס אַך ניט;
דער גויל אוס מאַך גיהן טריטט פֿאָר טריטט.

חון כאָך עבעס, מפריפו,
ער ביכד דאָך דיהן גייגע דיח מחגען גו?

המן.

חין אחכ' ער מבער, אָדער — . . . .
(ער קנאַללט מיט דער פייטשע.)

מרדכי.

כו — טו — אחך דער האר קחהן זאָטטען גארעאע,
גאָטט זאָגן זיך דער באָרעאע!
וואחו זען דאחו פאָר כאררישטע — גייטען:
אוס איך חין איין מגטע טאג כאָך רייטען! —
(ביידע אַב.)

פּיערטער אַבשניטט.

(חרבונה'ס וואָהנשטובע. רעקאַ זיצט אַם טישע, פאָר איהר ליגט איינע דיקע תפלה אויפגעשלאַגען, זיא בעטעט. צעטולפע אים גרעזטען נעגלישע. ביידע האַבען דען קאָפּף פערבונדען. יוקל שטעהעט אַם אָפען, האַט איינען רונדען הוט אויף דעם קאָפּפע, אונד איינע ווייסע קאַפּפע דאַרונטער. אַללע דרייא ווײנען.)

רעקאַ.

אָך!

צעטולפע.

אַך!

יוקל.

שׂך! שׂך!

צעטולפע.

זיעבע אוטטער, טהון זיא זיך ניט זוי הארעאע

רעקאַ.

גאָטט זאָלל זיך איבער אונז דערבאַרעאע!

יוקל.

שׂך גאָטט! זיא פּפּאָפערט איין אמאַגען.

צעטולפע.

זיעבע אוטטער, וואַז זאָלל איך דען פֿאָר אַ תחינה זאַמאַגען?

רעקאַ.

גענוג, איך קריכט דיר 'ס קענגע אין בוקקען נויז,
איך האָסטו מורא, דאַז חיית-נע גיהט דרויז;
ווענ'ס וואַסער מן האַלז קוואט, וואַסט איהר מאַלע פֿרום.

יוקל.

איך אמאַהן פֿאָר הונגער, איך פֿערקום!
דאַז איז אַ נאַריגער תענית הייכט.

רעקאַ.

יוקל! וואַסט איין כפרה מאַן — גרייכט.

יוקל.

די הערען זיא, אמאזען, וויא'ס אין איין בוך דוי רוא-
פען,

ווייא דער אטאאטע איהר קאפיהקריהגלע, אין דער
רעהר דאט פואפענט —.

רעקא.

טוויגט נעהר שטוק, איהר אוהנ-טעם!

צעטולפע.

פפוי, טאק! האט ער דען גאר קיין — טאאק?
דאאז גינט בייא איהן, וואו זיין בויערן וואהנען,
ער פליהגען! — ער גראביאהן!
אבער בייא איר, בייא דער אמאזען — חרבונה,
דא געהן זיין אונפלאהטיגקייטען ניט אהן.
ים היגדערט'ן געוויס, ווען ער זיין הוט
אין ליאאער רונטער טהוט?

יוקל.

נו, איך וויל זיא איט'ן היגטערן ניאאער בעלעטטיגען,
אמאזען!

צעטולפע.

איך העטט'ן באלל וואז גזאגט, 'ס איז איר נאר צו העלל. —

רעקא.

דיא טאכטער איז ראך צו'ן מאהנליהגען משוגע!

בעוונותינו הרבים! בייא דער מבוקה,
בייא דיהן שלים-מזל! בייא דער צרה!
האסטו ניקס אנדערשט צו טוין, דו שרה?
זוי וואר חודשה מאך איין כפרה!

(זיא בעטעט ווייטער.)

ליבער גאטט! לאס אונז זכות אבות געניסען. —
א וויה! הערט איהר ניט, אער טוט טיהסען.
דוי הערט אויף דיא גאס דאז געשרייא.
אללמעכטיגער גאטט! שטיה אונז דאך בייא.
שפראך דיין גרויזע האנד איבער אונז אויז —
יוקל! לאפט נאר געשווינד א ביסלע נויז,
זעלט'ך נאר אוס נויך איין אהן,
גיהט לו, תאמור טרעפפט איהרץ אהן.
אך מהנאויל וואפט'ן אהנס אין לארעאע אוס.
גאטט! איך מאהן פאר צרות, איך פערקום!
(זיא לייפט אים צימער אויף אונד אב.)
(יוקל ווילל הינויז, חרבונה טריטט הערייןן, זיא
שטאסען צוזאממען.)

חרבונה.

דער חמור האט איר דוי גיהבען א הוללער,
דער קריהגט א אויף זיין — אויזפוללער.
(ער שפריכט גאנץ אויזגעלאזען הערום אונד זינגט.)
„האפזא, אמריאנעלע! דריה דיך א אויף אום,
„דריה דיך מאויף אום אונד אום,
„דאס איך" . . . .

קינדערליך! איהר דאַפט לוסטיג זיין;
הערט נער אויף צו גריינע —
פּראַהה! שבת ליהגסטו אַ געזונדען וואָסט איין דיא אָר־
וועך כיין,
און אאַכסט אַ קוגעל, איט רעזיינע —
איך גיהט נאָר צו, און ביסט אַהן.

רעקאַ.

אום גאָטטעס ווילען, אאַהן!
וואַז אאַכסטו פאָר אַ פּאָססען?
דו ביסט דאָך גאַנץ אויזגעלאָססען?
דו האָסט דיך געוויהס שיכור געזאָפּפען?
אָדער האָט אונזער לעטטען אפשר געטראָפּפען?

חרבונה.

ניקס — געזאָפּפען,
ניקס — געטראָפּפען;
אָבער געלאָפּפען
בין איך אַז וויא. —
דו וואַאַסט דאָך, הייגט פּריה,
נויך טוהן, גיה איך אַ ביסלע אויז.
וויא איך היהנקום, אַן ר' מרדכי זיין הויז,
איז דיר דוי אַ געטיה, — קאַהן נויטען העטט אער
טופּפען קעננע.
איך האָב געאאַהנט, 'ס טוט חס ושלום — ברעננע.
אָן אַהנאויז וואַסט אַ געטרייא: „איך ברעננע זיין״

איך הָאָב פֿערשטאַננע: אין הענגעזין —
פֿאָר טרעקקען, הָאָב איך געשאַוהנט, איך בלייז שטאָפּן
פֿלאַן!
איר הָאָט נאָר זוי געקלאָפּפּט דראַז האַל,
איך זיך היהן, זיך הער,
וואָז איך פֿינד אַ בעקאַננטען נעהר.
אָל אַהנאוין קוואט לו טפּרינגע התך,
און זאַאַגט: „איהר ווייסט גאַר ניקס נאָך,
„העטס אפשר נאָך גאַר ניט געהערט;
„פֿון ר׳ מרדכי זיין חסר, איט׳ן פֿפֿערד?
„דוי דרינגע העאאזין,
„אַלעוויין טטריהלען, און קעאאעזין,
„טעננען איט זאַנד און זאַאַל אַבפֿיהגען,
„און אַ וויס העאאעד אַהנליהגען.
„דוי גיהט איט רין,
„זיא וואַרן טוין איט׳ן פֿאַטיג זין.״ —
נו, ויא איך דיר נין קום אין חדר,
פֿראַהע ליהבען! דוי טטיהט דיר
איין ר׳ מרדכי — דו העסט׳ן ניאאער געקעננט,
אָרנדליך ויא פֿייער העט זיין באַקקען געברעננט,
אופֿפֿרעזיהרט, אין גרעסטען טטאָאַט,
ע.ו אַ רויט טאַרלאָך קלאַאַד,
דראַז וואָר רונד רוס בזעססען
איט בראַאַטע, גאָלדיגע טרעססען,
און פֿון אונטען ביז אויבען
געטיקט, איט בלוואעס, און טרויבען;

היבען און טריבען, אויז דיא שאַטען,
זען גשפרונגע לעווען און האַטען;
אָל דיא לוואַה ראָק=טיהס,
שטיהט אין ליעבענסגריהס
דער זיעבעניעהריגע קריעג.
אָבער היכטען, — אַללעז ביהז אָלל וועג זיין —
העאאזי געמאַכט 'ס יקרות ניין.
אַ נאַפּפּעלגריהנע אַטלאַסענע וועסטע,
דיא ווען דו גזעהן היהבעסט, העסטע
דיך גשטעללט אָפּ'ן קאָפּף;
דוי וואָר אַללעאוויל פּאָר אַ קנאָפּף
אַ גרויזער ברילליאַנד. — פּאָרנע אויפ'ן נאַהבען
איז גשטיקט, אַ בייערע איט אַ גאַהבעל,
דיא גיהט נויז אין הייא.
בעססער נונטער ווידער איז אַהנער איט אַ טאַללאַאַיי,
דער ליגט אין טאַהדען און בלויזט זיך אַ טוט,
אונטער אַ גריהנען בוט.
אַ ביסלע פֿון איהן וועק
וואַהדען טויל און — בעק.
פּאָרנע שטיהט אַ גרויזער — בויערנהויף,
אַ פּעללען הונד גיהט אַכטינג דרויף. —
דערנויכעט העאַזי'ן אָבער אַהך נו'ן גשפּאַהס
אַ פּעללען בויך געמאַכט, ביז אַהן דער נאַהס.
נו לעטצט נאָך, דיא גיהלע לידערע הויזען,
רונטער אונד רונטער גשטיקט איט ניהגעליך און רויזען.
אַ פּאַאַר קוהריערשטיפּעליך, איט לאַנגע שפּאָהרען,

איך זאָג דיר: דו העסט דרויף געוואָרען,
ס' איז אַ וואָהרער גאָוועהלייהר. —

צעטולפע.

בייא איין ליעבען, איך פערלעב איך איכ'ן טיער!

חרבונה.

ווי זיא דערנויך איט'ן פאַטטיג וואָהרען,
העם איהן רויזגעטראָגען זעקס טוואַלע אָהרען.
היכטין נויך זען אַכט הייטוקען, איט לאַנגע טפיסען.

רעקאַ.

איך טוטס איר באַנג, דאָס איך ניט בין דאָטען גע=
וויסען.
אָבער איר גיהטס אַלעוויין . . . .

חרבונה.

איך האָט אער געברויכט 'ן גויל,
נו, דער וואָר אַ בייזלע הויך;
און ר' מרדכי, איט זיין טיקקען בויך,
וואָס זיך ניט לו העלפען, און לו רויטען,
דער טלאַגט בייא המן אָף דיא שטויטען;
„גיהט הער," זאָגט ער, „און זייט איין פוהסע.
טטיהלע!"
פואס, וואָר דער רשע און דער היהך, איט דער
מחילה.

און אין אַהן טפּריננלע,
וואָר ער דרויבען, וויא אַ ייננלע! —

רעקאַי.

דאַמאַז איז אַ זכיה!

חרבונה.

איר העט אָבער עבעס פּיפּאַט גטריע!
אַללעס האָט געזובעלט, און געזופלט,
המן אָבער האָט פּאָר רוגז נאָר זיך גשלולכט.
פּאָראוויז איז געריטטען אַ פּרעכטיגער הערלד,
דער האָט דיר נאָר זיי גשטראָלט פּון גאָלד.
דערנויק זען קוואע טרומפּעטען און בויגען.

צעטולפּע.

פּאַטער! לאַסען זיא זיך עטוואַז פּרויגען:
זען דען קאַהן אַפּפּעליהר איט געריטטען?
קאַהן קויהם? — קאַהן טטודענטען?

חרבונה.

וואַז דייטט? אַללע זעגזי איט'ן,
און העט געמאַכט ניקס וויא קופּליאענטען.
אַפּפּעליהרס, יעגערהאָלס, און געמאַהנע,
איט הויבער=און הונטערגעוועהר, און איט פּאַהנע.
אין דער איטט זען קוואע זעקס גאַללע=טיהסען.
קינדערליך! איט דיהן הופּלוג איז עבעס דערזעהר
געוויהזען.

איך זאָלְס האַלְבע חודש פֿערדיהנע, וואָס דיא חתונה
קאָסטט.

רעקאַ.

דערנויק דער אמַן, דערנויק דער — וואָסט!

חרבונה.

דיא אענסטען העם זיך נאָר זוי געהויבען;
גזיילען זען זיא אוֹיף דיא דעפטער דרויבען.

רעקאַ.

דוי האָב איך אָבער מאַז נאָך ניט געהערט,
וויא ר׳ מרדכי קוואַטע איז לו׳ן חסד איטו׳ן פֿפֿערד?

חרבונה.

דוי זען דיך הער לואיר.
אָבער מהן גפֿאַנגעם טואיר,
זאָס איך אויזריהטען, און פֿרויג דערנויק. —

יוקל.

איך אום׳ן מאַך רייטען זעהי, און זיין גרויזען בויק.

(אַב.)

צעטולפע.

דמאַז איז איר אויך איין רעפֿטער רייטער.

רעקאַ.

זאָס דיך פֿון דער ניט מאַר אמַכען, פֿערליהן ווייטער!

(זיא זעצען זיךביידע.)

חרבונה.

דו װאַסט דאָך: זייט דיא אשתר די דרויבען איז,
די איז אַנפּאָטט, אַ געװעק, אַ געקים,
די גיהטם יוי לו, װיא בייא קיניג אַטיסהויל,
דאַז הערט יוי גאַר כיט אויל,
דאַז גפּרעס און דאַז אויפגעטראַג,
אויז טאָג אַכֿט אער נאַכֿט, און אויז נאַכֿט טאַג;
דער װיין קוואט כיט פֿון דיא טיטען,
אַנע איכוט הויזט אער פֿון קענער אַ בוטענייע
פֿריטען.
אַהן חברותה טיך דער אַנדער קוואט נו'ן טפיהנען

צעטולפע.

אַן דיהן שוטה אעכֿט איך איך נאָר — קיהנען!
דאַס ער זיך פֿאַן זי אין גרינן נאַסט אוהלען.

רעקאַ.

װאַז טוסטו דערוויט, דו קעהרסט אַך אַ קצין;
האָב קאַהן זאָריג, דו בנייבסט כיט איבער.

חרבונה.

װאַטט, איך רוף דיין חברותה אַך נאָך ריבער,
נויכֿעט איז דיא קאַטט — פֿערפֿאַנן.
זאַג נאָר, װיא איך זי פֿאַטטיג װאַרן זאָנן?

(ער װילל פֿאָרט.)

רעקאַ·

נו, נו — איך שווייג שוין, פֿערליהן נאָר ווייטער.

חרבונה·

אָבער שטילן איטאַננאַנד זייטיר! —
וואו בין איך דען געבליעבען? זיי בייא דער אשתר.
זיא און אחשורוש העם ניט איינשלויפען קעננע
געטטער.
ער וואָפפט זיך היהן, ער וואָפפט זיך הער, —
אָן אַהנאויף זאַגט ער:
„איינשלויפען קען איך דאָך ניט מעהר:
„פראַה! לאַנג איר אַאויף דאַז ספר הזכרונות הער.“
דוי האָסטוס, זאַגט זיא, אין גיה נאָר, און טווייג
שטילן —
אחשורוש נעמטס בוך, זעצט אויף זיין ברילן,
ליהגט ביז איבער דיא אָהרען רונטער דאַז קעפפלע,
און פֿאַנגט פֿאָר זיך אַהן צו פלעפפלע.
וויא ער טוט אַווילע זי דריננע בלעטטערן,
פֿאַנגט ער אַהן צו שרייע: דוי העטטער׳ן
שטעהן, איין מרדכי — דריננע,
זיכסטו פֿראַה, ווער זאָלט טוט גפֿיננע.
זיך: דער האָט איר דעררעטעט דאַז ליהבען,
און האָב׳ן נאָך ניט אַ אויך אַ טרינקגעלד גיהבען —
זאַג איין האַן! און איין קרוין!
וואַז זאָל איך דיהן פֿאָר אַ כבוד אַהן טוין?
איינטוויהגען, זאַגט זיא, טיקק׳ן אַ שלח מנות.

דו האָסט אָבער איט אַהן גאַר קאַהן רחמנות!
דו טוסט אַהן גאָר ניקס עטטעאיהרען;
איך קען איך אסור פאָר טאָזיל ניט ריהרען,
יוסט האָב איך וועלען אַהנפּאַנגע, אַ ביסעל נו טוהזען,
פּאַנגט ער אַהן, פון זיין מרדכי נו טאוהסען.
וויא איז איר פאָר דיין מרדכי זוי מיאוס,
זאַהגט אסתר, אין אַהן רוגז — כלומר = קיהס. —
איינטוויהגען אאַך איהן זיהס אָדער זויבער איין.
ריל ליעבער דיין תכשיט = לע, דיין המן ריין,
דער וואַהס דאָך יוי אַלעס —
פרויג ליעבער דיהן, טוב איר דיהן גפאַלעס.
לאָסטער'ן קוואַע אַ ביסלע רויל,
ער אַרוועט דרונטען נאָך אין הויל.
אין האָט דער מלך בעפוילען:
שטאַנדע ביע זאָלל אער'ן המן הוילען.
המן לאָסט אַלעס שטיהן און ליגען,
לאַהפט שפאָהרען טטראַהך, טוט זיך ביז אויל דיא ערד ביקקען.
אחשורוש פרויגט: וואַהז טוסטו דרונטען נאָך זוי שפיהט,
„איך בוי נאָר אַ גאַניגג, פופציג איהלן הויך, פאָר אַ ייד.״
נו, זאַהגט אחשורוש, דאַהז האָט ביז אָרינג אַהך נאָך לייט.
אין זאַהג אַהויל — דו ביסט דאָך אין אַלען גטייד —
„דוי וואָטט ווידער עבעס גטיידס רויז קוואַע,״

פאַנגט המן אַהן, פאָר זיך צו ברוממע.
צו, זאָגט דער מלך, זאָג איר אַמאָל, לאָס הערען:
אַהן דיהן איך איצט רעכט עהרען,
און גיהבען אַ גרויסען לוין,
זאָג: וואָס זאָלל איך זי אַהן דען טוין?
אין פערגענגע המן דיא רוכנלע;
דער רשע פאַנגט אַהן צו טאוכנלע.
און זאָגט זי אין זיך כיין:
„ווער קען דען דאָס אַנדערטש זיין,
„וויא איך?
„זי געוויהס, ער אַהנט איך. —
און זאָגט צו'ן מלך „וויהן איהר זי צו עהרען בע־
געהרט,
„דיהן זעטצט אער אויף אייער טענסטען פפערד,
„טוט'ן אָפפ'ן קאָפף דיא קרוין,
„לאָסט'ן אייער קלאַדער דערלו אַהנטוין,
„פיהרט'ן זי היע רום, אין גאַנלען אָטט,
„און אַ גאַנץ הויכער רופט אַ זי, וואָטט פאָר וואָטט:
„„דאָס איז דער אמאַן, דיהן דער קיניג צו עהרען
בעגעהרט""
„און דער זעלבסט אום פיהרען דאָס פפערד."
צו — זאָגט אחשורוש — 'ס האָסט אַהנער
מרדכי היע,
צו דיהן גיהסטו אָריגנ, אין אַללע פריה,
וואו ער וואוינט, אין זיין הויז,
און פולט איר'ן נאָך זי רויז;

פיהרסט'ן היע רום אָפּפּ'ן פּפּערד;
דאַז דיי קאַהן וואַטלע דער פּוהן פּאַללט אויף דער ערד.
טונסט קום איך דיר איט'ן גרויזען קול,
און נאָם דיר אויפּליהלען אַ בוקקעל פּאָלל.
איך טליף רעכט וואויל. באָן נוזי!
קום פּיין בייא לייטען אָהריגג פּריה. —
המן גיהט אילט אין אַהן רוגז פּאָטט,
דערהאַאַם זאַאַגט ער פּון זיין חרפה קאַהן וואָטט.
דען זרש ליגט טון אין אַהן ברוואע,
דאַם ער טוט זוי לאַגג — ניט קוואע.

רעקאַ.

נו, דיא האָטט'ן אַאַך ניט גיהבען קאַהן איגרוגע.

חרבונה.

יוי, געלאַנקט האָטזי, דאַם אוף וואָר דיא גאַנלע
שכונה.
הייגט, אין אַללער פּריה, האָט ער זיך פּאָטט גטליכען,
און איז דיא לייט ניט פּון ר' מרדכי געוויכען.
דוי האָסטו אילעט דיא גאַנלע גטיכטע פּון גויף.

רעקאַ.

באַ איין ליהבען! איך קעננט זי הערען נאָך הונדערט אויף.

חרבונה.

נאַהן, איך אום פּאָטט, קום אָבער באַלל ווידער האַאַם.

רעקאַ.

וואו שטעקט דען דער יוקל, דער אונ-טעם? —

צעטולפע.

דער זיהט דיא רייטערייא דאָך אויך.

יוקל.

(שפרינגט פערגניגט ציר טהירע העריין.)

איך האָבען מאַך געזעהי, אין זיין גרויזאַמען בויך.
זיעבע אמאַזען! דאַז איז איהר אָבער אַהכער,
אין האַנצען עולם גיטס געוויהס זוי קאַהכער;
דאַאַז איז אַ טיקעניט, דאַאַז איז אַ פוואער —
זוי אַהכער און אַ נחת זיין אין זוואער,
אין דיא גרויזע הילצען.
אוי! ווען איך דראַהן דענק, אוס איך טוין טווילצען.

(ער פעבעלט זיך מיט דעם הוטע אינם געזיכט.)

רעקאַ.

נו יוי, משרת אַך ווינד —

יוקל.

איך זאַג איהר, ין טאַטע זיינער איז דערגיהגען
אַהן קינד!
דוי קען איך איהר אַ שווערער דריוך טוין.

רעקאַ.

שווייגט נאָר אונ-טעם, איט אייער גשוועהר.

חיך גלחַבז חייך טוין.

יוקלי.

דוי היכטען, אחַאזען! דוי וואָהר עבעס דעראועהר,
דוי האָט זיך עבעס — געטוין.
אחַאזען! דחַאַז וואָהר חיהר חַ טפעקטאַהקען,
דוי חיז איט זיין גרויסען בוקקען, דער פריטטע=
בחַקקען
דיח נייט נויך גענאָפּפּען איט זיין פריטטער.
אָן מַהכאוין טוט ער חַ קןיטטער;
פוטש, ניגט ער חין חַהנער נענגז, חין דרעק.
חין האָט ער אָבער בעקוואַע עבעס טנעג,
חַננע גחַססעניזגעם העס געהויט חויפּ'ן נוין
חיך האָב חַחך גטנחַגען דיכּטיג דרוין.
ר' מרדכי אָבער האָט זיך זוי דערנחַכט,
וויח'ן פריטטעבחַקקען דער בוקקען חיז חויפגע=
קרחַכט.
נו, אחַאזען! דוי חיז חיהר חַ מרמה רויז גענאָפּפּען,
דוי וואָהר דריכנע, וואַחַס 'ז יס האָט חויז געוואָפּפּען:
חַ קאָפּפּעקיסען, חַ נוכטערבעטט, חַ דעקבעטטניהך,
חַ היהנערטטייג, חַ בחַחר קוריהרטטיפּענזיק, זעקט בחַחר
טיהך.
חַ רונטער הוט, חַ כחַנטע בריק, חַ פּויגענהייזנע,
נוואַה בחַחר הויזען, חַ איהנקיוועננע, חַ בוטטער=
קרייסנע.
אָבער כחַהן — חין ערטט דחַחז געריח,

און דער לאַררעאַע, דער דוי איז געוויהזען,
ויא רויז געפֿלאַנצען איז, אַ טייועלע הייא,
אַ בונד שטרוי, און אַ נאַלטער — ביהזען.
איט אַ נויפֿעגאַהבעל, און אַ זוטטעל טאַף.
אַמאַזעל! בייא איין ליהבען! זיא דאַף
כינטער גיהן, ׳ס איז דער איה ווערטה,
ט׳ משובות ליגט אַללעס נאָך אויף דער ערד,

צעטולפע.

דאַז פֿעהלט איר, געה הינטער אויף דען גענזבאַריג.

יוקל.

הערען זיא לו, איל קואטז ערשט אַריג;
אַללעווייל געהט ערשט אַהן דער גטפאַהם:
ויא איר כיין קוואַע אין דיא אַרעגריפֿיטע גאַם,
דוי זיכט לו המן זיין הויז
דיא פֿראַה אונד דיא טאָכטער לו׳ן פֿענטטער רויז.
זיך, דוי קואט דער פּאַפּאַ לו רייטען,
זאַאַגט זרש, איך זיכ׳ס דאָרל׳ן טפיקטיהף פֿון ווייטען,
און דער אַלטע מרדכי פֿיהרט׳ן גויל, דער גיהט
דערניהבען
וואַטט, זאַהגט דיא טאָכטער, דיהן ויילל איך אַ טרינק=
געלד גיהבען,
וועל ער דוי הער קואט, טיטט איך אין געלאַררעס
אָפּפּן נוכטער איין — נאַהכט = טאַררעס.
בחרי אף טוטזי אין דער קיך נויז לאַהפֿען,

הָאקט זיך אויף'ן גרעשטען גְיאאַז האַפּען.
זרש רופט נויז: טיק דיק,
קינד! אַהָך פּאָטט, איך ביטט דיך,
גשווינד ברענג דאַז משובות ריין,
דיהן אָהגענבליק וואָרן זיא דרונטען זיין. —
וויא מרדכי נו היהן קואט פּאָר'ן הויז,
גיט ער המן אַ פּואַפּן, און זאַהגט: איין טרייא אויז!
וויא דער נו טוט דיהן ערשטען טרייא,
פּוטש! האָט ער אין גזיכט גהאַט דיא קייערייא!
דאַס דיא בריה זוי איז איבערן רונטער געלאָפּפּען.

רעקאַ.

דאַהז האַהסט: קאַהן לעטען, און דאָך — געטראָפּפּען.

יוקל.

נו, דער לוטטאַהנד, דער דוי איז געוועהסען . . . .

רעקאַ.

נאַהן, איט ווען וואָרט אער'ן בעגיהסען,
דיהן בוּיזוויכט, דיהן רשע.

יוקל.

אָבער דיא חדפּה, דיא בושה,
האָט קאַהנער גהאַטטען, זייט נה איז דער תיבה איז
גאַהנגע
איין האָט ער נו משחית'ן אַהגפּאַנגע,
און האָט נויך געמאַכט, נו זיין זייט, אַ אוואַפּען:

וואַטש נאָר דאָס עלענדסגעוויין! דאָס געשטענקאַכץ! דאָס געפּעטש!
נאָכן איך דערנאָך האַלטן נאָר קוואַלע;
דאָס וואַרסט דיין חלק טון בעקוואַלע.
פאַר טרעקן איז דיר טאָכטער און דיר פאַרהאַ,
ניט פענסטער קיין געפאַלנער חולשת אַלע וואַהא!
ר' מרדכי האָט זיך אָבער דוי דראַהן ניקס געקעהט,
דער האָט זיך דערשראָקן פֿאַר לאַכען, אָפּגעפּ
פּערד.
אין האָט ער געשריע: המן! וואו זייטער?
אחש פּאָטש! איר וועלן ווייטער.
ווייל דער לוג אַן טאָלם היהן איז קוואַלע,
העלאן זעקס שררות אין עמפּפאַנג געכוואַלע.
דאָט העלאזי געשאַכט, פון רייזיג אַ טאָהר,
דוי זען געשטאַנגע דער פאָר:
נועלן קלאַהנע אַהדליך,
דיא העם אַהנגעהאַט איהר יום טוב קלאַהדליך,
איט כויל געשאַטלטע אַרוועליך,
און העם געטראַגען בלוואַע-קאַרוועליך,
געבונדען איט רויטע בענדליך,
אין איהר ווייסע הענדליך.
אָל אַ טטעהלאַהטע פון בריהדער
זען געשטאַנגע אויזגאַכטען, העם גוונגע לידער,
און העם דערלו געבלויזען איט טרואָפּיהטען,
איט פויגען, גייגען און איט פליהטען.

דערלוויטען העם געמאַסטען דיא קאַנוהנע,
און געבנוויזען העם דיא פאַטטינויהנע
אַן איהר האַררנער.
קלאַפּיהר העם זיא רונטער געשפיהנט פון דיא
טהאררנער.
דיא טהאַאפּורם העם איין געלאַנגען אויף דיא טרוואַען,
דיא וואַך האָט מאַך ג׳עקסעכזהרט.
דרויבען איז אסתר געשטאַננע אין דיהן גרעססטען
געטוואַען,
און האָט רונטער — ג׳אַפּנעטיהרט —
דיא האָט זיך פאָר נאַכען דיא זייטען געהאַנטען,
וויא זיא האָט געזעהי׳ן נוטטאַנד פון דיהן אַנטען
המן, און איהר אונקען פּאָר׳ן טנאָס פאָרבייא רייטען,
און דיהן בעגאָסטענען המן זיין נאַריטע גזיכטער טניידען,
דרויבען העם זיא דאַז כלה ‧ ניעד געזונגע,
און הונטען איז דער האַנזוואָטט — רואַגטפרונגע.
דער האָט איהר גאַאַכט, ווידער זיין טטיקנין.

רעק‧

וויא איז דער ר׳ מרדכי אוואבטריע! זוי גניקקניך.

יוקל‧

איז האָט זיך אעסטען המן היהנוואָפּפען אָן דיא ערד,
דאַס ר׳ מרדכי האָט רונטער געקענגט פון פפערד,
דיהן מאַהגענבניק זען קוואַע צו טיהסען

זעקס האַייטוקקען, וויא דיא ריהזען,
זוי גרויז, איך קענס גאַר ניט זוי זאַהגען,
דיא העאא'ן נויז אין הצר געטראַגען,
אַנזעוויינע, זינגט ער דרויבען, אָן דער גאַנזעריע,
איט אַ זאַנגע ספּייז, און טריגקט איטזי קאָפּיה,

רעקאַ·

אוי! דאַז איך דוי ניט דער בייא בין, טוט איר זאַהד!

דיא מאַגד·

(רייסט דיא טהירע אויף.)

דוי קוואט ר' מרדכי דיא גאַס רונטער, אין גרעט-
טען טטאַהט.

(אַללע לויפען דורכאיינאַנדער אויף דיא טהירע צו.)

רעקאַ·

נו, רעננט אַהן איבערן הויפען, איהר טטאָפּפּען!
וואו האָט דער שטן דען איין טאָפּפּען?

צעטולפע·

אָ, גאָטט! וואו פינגע איך דען איין טוהך?
אוי וויה! האַבע איך דאַ אין ריס געבען אין איין נייא טוהך!

(זיא לעסט דאָז טוך אַן דער טהירע הענגען, אונד לויפט
מיט איינעם שוה אַם פוסע אַב. אַללע אַב.)

צימּמער אים פּאַללאַזט.

אַפּראָצענע.

זיצט אויף דעם זאָפֿהאַ, איהרע פֿיזזע רוהען אויף איינעם שעמעל. זיא העלט איין הייבלען אין דער האַנד.

דאַהז האַהסט אַ נייכּפֿאַנן, דיא בענדער גיהן.

(התך קאָממט.)

פפוי, ווּיא בין איך איבער אייך דערטראָקען, שלומיאל!
זאַהגט, וואַהז האָט דאַהז פֿאָר אַ פירוש?
גיהט אער זוי, איר ניקס, דיר ניקס, ריין נו אחשורוש? -
זייט מוחל, לאָסט אייך אַ נאַכדערראוין, איהר טלאַאפער!
ערטט דרויזען אעלקען אין פֿאָטטאַאפער.
איז דאַהז אַ ריזוהן? גיהט אער נאָר זוי ריין נו איר?
גוטע לוטט העטט איך, און ווייסעט אייך דיא טהיר.

התך.

אוי! אוי! אַמאזעל! וואַז איז דוי דער אעהר?
איר קעננע אונז דאָך טוין פֿון לענגער הער.

אסתר.

(קאָממט הערויז פֿאָן איינעם זייטענצימּמער.)

זאַהגט, ליעבער התך! וואַהז דעט איהר וועללען?
טעט נאָר אייער בעגעהר פֿאַרטטעללען.

התך.

איך בין אַבגעשיקט פֿון דיא יידען,

זיא זאָסטען זיא אונ גאָטטעס וויזען ביהטען;
דאַס זיא זאָלן יהודען איט אחשורוש,
דאַס איר מנוחה קריגען פֿאָר המן אונד זרש.

אסתר.

וואַט, פֿאָר דיא טאָן איך מנוחה,
דיא ווילן איך אויזראָטטען איט איהר משפחה.
דער ווילן איך דיא הונלעל אָהנריבֿטען,
דער ניקסנוננען! דער בויזוויכֿטען!
— אונטער אונז — איין האָב איך גאַנץ בידי.
אָריגנ מאַך איך איהן אַ גאַנלע סעודה.
און זאַהד זיין המן עקסטרע דערלו איין,
און טטעלן דערלו היהן פֿון בעטטען וויין.
ווען זיא דערנויק רעכֿט שיכור זעננע,
און ניאאטער ויססען, וואַהז זיא טעננע,
רוק איך איט דער פֿאַריב רויז —
און גיב זיין רשע דיהן זעטלטען טטויז.

התך.

דער דוי דרויבען וואַטט איהר אַזעס זויכע. —
אין ווילן איכ׳ס זאַהגען איהר אונקען און חרבונה!

(אַב.)

(חרבונה׳ס וואָהנשטובע. התך קאָממט געלויפֿען)

התך.

קינדערזיך! איך וואָר בייא דער אסתר דרויבען.
— זאָסט אונז גאָטט דאַנקען און זויבען! —

דיזא האָט איר דמַהו פערטפּרעכען גיהבען,
המן זאָלל קמַהן לוומַה טמַג אעהר לֵיהבען.
ער אונד זיין פמַאמיליע, וומַררען אויזגערמָטט.

חרבונה·

אין, התך! למַמַפּט גטווינד לו ר׳ מרדכי פּמָטט,
זמַמַגט, ער זאָלל גלייך לו גרייכע אויפּהערען,
אונ מַ ביםלע בייזא איר איילקעהרען.

(חתך אַב.)

אין, פּרמַהה! למָם אויפּטרמַגען כל טוב אונ כי טוב,
ווייל גענוואמע האָט זוי מַ גוטען סוף. —

צעטולפע·

למַססען זיזא זיך פּרמַגען, ליעבער — טמַהטע;
אין דען קיין במַהן? קיין אמַסקערמַטע?

חרבונה·

ני, איין האַן! מַללעם אין, רעטזט און במַהן.

צעטולפע·

דמַהו איזט זוהפעריב, דמַ המַט אמַן דמָך דיזא וומַהן.
(זיא רייסט איהרען בונד פּאַם קאַפּפּע אונד רופּט.)
צעפּירעטע! למַך זיזא גטווינד לו׳ן טכיידער און פּרעסער
טטמַנדעביע זאָללען זיזא קוואמע לו איר הער —
פּמָר מַללען וויללן זיך איין המַהר גטווינד וויקקלע.

חרבונה·

פּרמַהה! ריכט מַהך הער, דיין איהלטיקקלע,

נאַכג 'ס חנוכה=אייזען, און 'ס הבדלה־יהאָנן רויז,
איר אַנזאייכיהרען, אונזער הויז —

רעקאַ·

יוי, אונער אַאַכט דוי זוי אַ כויפזעהי, זוי אַ געטוה..

חרבונה·

כאַררני — דיא ניהדען אַאַכען איר נו.

(מרדכי קאָממט אין גרעסטען שטאַאַט, איהם פאָלגען
מעהרערע דער פאָרנעהמען שושן'ס.)

רעקאַ·

אוי, וויא איז ר' מרדכי געפוצט, וויא 'ס קעטערני
אַן דער פאַסטענאַהכט.

מרדכי·

אסתר האָט אחשורוש זיין האַן — דערוואַהכט;
ער ווינן אַננעם כויך איהר וויננען טוין,
דאַהז האָט זיא איר זאַהגען נאָסטען טוין.
דרום נאָסט אונז אַנז פרוואַע יידען
אין טוהנ גיהן, און נו גאָטט ביהטען,
פאָר אונזערן מלך זיין נאַכג ניהבען,
דאָס ער איהן זאָנן גיהבען
ניקס וויא מזל וברכה,
איהן און זיין גאַנצע משפחה.

(עז קאָממט איינער אונד פערקינדעט.)

אַננעווינן וואַטס פובניכיהרט,
דאַס המן אַאַריכג כויז וואַטט גפיהרט,
און איט אַנן זיין נעהי זיהן

געהענקט וואַטט, אַהנער װיך דיהן אַנדערן היהן.
זרש יאָגט אער פֿון היע װיז,
ר׳ מרדכי קריהגט איהר עשירות און איהר הויז.
און פוקט אייך נאָר אַנזע פֿאָר׳ן
ער איז שני למלך אין געוואָרן.

אַללע.

מזל טוב! מזל טוב! איהר עקסטענגן.

צעטולפע.

ויך אוס׳ן גשווינד בינדען אַ פאַהר בנוואַעקרענן —

רעקאַ.

איך וויל גלייך אַ בעניהבע קוכען באַכען,
און אַ נוקקערהאַנזי פֿאָר׳ן, נו׳ן שלח מנות אמאַכען.

חרבונה.

איך וויל נאָר גטווינד איין ראש חרש קנאַהד אַהנליהגען.
אָבער זאַהגט, ר מרדכי! וואַז טו איך פֿאָר איין
טרחה קריהגען?

מרדכי.

וואַטט איין ליעבער חרבונה!
איך וויל איך רעכט בעוויכע,
אין דער ברכת המגילה לאָס איך ניין טרייבען לבסוף:
״גם חרבונה זכור לטוב. (אַללע אַב.)

ענדע.

אַנהאַנג׳

גערַיִכטע פערשיעדענע אינהאַלטז.

דאַז אֶתְרוֹג אונד דיא ציטראָנע.

ציטראָנע׳

גאָטטעזקוס שוועזטער, דוא זיכזט איך זוי גאַר ניט אַהן!
איך בין דיר געוויהס זו קלאַהן ?
דוא ווילזט איך זוי היע גאַר ניממער קעננע!
אונ וואַהסט דאָך, דאַס איר זעננע
איט אַנאַנדער דערהאַהס
אויפגעוואַקזען אויף אַהן באַאַס.

אֶתְרוֹג.

שוויג און לאַס מיר נאָר מניחה!
איך קען דיך ניט און דיין משפחה;
גיה, פּאַק דיך און בלייא פֿאָר דיר!
וויא קומסטו געשטין — גאַר צו מיר?
אַהך אַ מענטש! דיא ווילז זיך צו מיר פֿערגלייכען,
דאַהז פֿוסוואַסטער טוסטו מיר ניט רייכען.
אַללען כבוד טוט מער מיר איבעראַהל אַהן,
כל עולם פֿון גרויס ביז קלאַהן,
יונג און אַלט
ריהט פֿון מיין וואוקז און מיין געשטאַלט.
וויא אַ זיידע טיהכלע גיהט מען מיט מיר אום,
וואַהז איז פֿאָר אַ שמחה, ווען איך אַהן קום.
וואַז ווער דען מיט דיהן סכות דערמעהר,
ווען איך ניט דוי וועהר?
דוי איז דאָך אַ געשיק און אַ געטרייב,
דאַס איך ח"ו יוי ניט אויסען בלייב.
אויך אַללע זייטען לאַהפֿען שלוחים;
דען 'ס שטיהט: ולקחתם לכם —
אין דער תורה, בייא מיר —
אָבער זאַהג אַמויל, ווער דענקט אַן דיר?
אויז דיר מאַכט מען זיך ניקס,
דוא שטראַקזט אין אַ כאַלטע ביקס
בייא לויטער לומפע גזינדעל,
בייא צוויהפֿעל און קנאָבליך, אין אַהן בינדעל
אונגיהליגע דאַררע וואַטט.

יעדער חטאת, יעדער גחָיטט,
חַ ריהטיק, חַ רוהב, חַ נעהרביער
אחַכֿען חַ חחַברזי-חַב איט דיר.
דוי זיך חָבער הער חַ אוין,
וויח איר חיז דערגיהגען זוי וחוין.
וחַהז פּחָר חַ טטחַהט, פּחָר חַ פרחַכֿט,
החָט אער איר כיט חַנז געאחַכֿט,
פֿון גחָנד חוכד זינבער טוט חַננעז טטרחָננען,
חון וויח וחַרזטו ערטט י"ט קחָננען,
וען חיך געפּוטנט חין גרעטטען טטחַהט,
פוהר פֿיין זינבער חין קנחַהד
חין טוהן געטרחַגען וחַר, פֿון בעל באות.

ציטראָנע·

זוחַהז ניגט איר חַן דיין געפנחַפפער, חַן דיין גטאוהס,
החָב חיך טוין קיין טטחַהט חון פרחַכֿט,
בין חיך פֿון עולם דחָך חַהך כיט פֿערחַכֿט,
חיבערחַהן החָט אער איך דחָך געהרן,
איך קען אער כחָך ווכיגער וויח דיך ענטבעהרן.
חויך יעדער טחַפּען, חויך חַננע טיט,
חַן ניאמעז, חַן פּנחַהט, חַן פּיט,
קען אער חוכז כיט איססען.
אחַהג וחַהס חיז פּחַר חַ נחַרעאע חין חַ חָרט
וענ'ס חויך חַ סעודה גיט חַ — ניטרוהנעדחָט
זוי גוט וויח דוח, דעככע איר וחַכדערן;
פֿון חַהן עק דער וועלט, צון חַכדערן,

און איבערלאַזען אין דער וועלט
געלטען איר ב"ה אונזער געלד.

אֶתְרוֹג.

טטיזל שלעאיהלטע! אָדער דוא קריעגזט מהגז אויף דיא גאָטען
וואַס געלזט דוא דען? העכזטענס אַ פּאַאר גראָטען.
נאַהן, דוי בעדאַנק איך איך דערפּאָהר, קאָטעאַנדינער,
איך געלט טון, זויא פּיען — קאַרלזינער —
דויא האָסטעז, דער עני שבעני
קען זיך קאַהפּען, אַ פּאַהר ליטראָנע,
אָבער איך בעלאַהלט דער קצין נאָר,
דער גיט, וואַס אער פּערלאַנגט דער פּאָהר.
וויא אַנכבען דלפֿן אים ניט אָום בחנם וועזעריג
נעביך, דמאַז אויך נאָך אַ טיהן — אתריג,

ציטראָנע.

נו, נו, אַך דיך נאָר רעכט גרויז,
וויא לאַנג דויערט דען דיין גדולה אין הוים
דיא פּאַאר טאַג יום טוב האָטטו יויא כלומד עהר,
אָבער הושענה רבה, קענכט דיך טוין קאַהנם אעהר
דען זויא באַלד דיא טוהן אויז אים,
קריהגזטו גלייך דיין דיכטיגען — בים!
קאָהן בימלע כבוד טוט אער דיר אעהר אָהן
און אַנלעז פֿון גרויז ביז קלאַהן,
יונג און אַלט
ריהט ניאמער פֿון דיין וואוקז און דיין געטטאַלט,
וויא געהט אער נעביך איט דיר אַנלעוויין אום ;

חין חַנְצע עקקען, אַמָּפט אער דיך רום!
הוי גיט אער דיך צו טפיעצען, דיה קינדער,
דחָרט צעטען דיך רום דיה גזינדער ——
חַהנס גיט דיר חַ טטוואפן, חַהנס חַ טחַכטען
חַ נחַהן ניגסט ד חין חַהן חַנטע טחַכטען
בייה נויטער נואפע גזינדען
בייה בחַטטען, קניניך וואָנן, חין חַ בינדען
חַנטע טטריאפן חון חַהן חוהנזיהניגס טטחָפפהחָנן,
טוועסטער וואַחס הָחסטע חין איט חַנן דיין טטחָנן?
קען זיין, אפשר נחָך דיה חַהנליגע גנחַד
דחַס אער חויז דיר אחַכט, חַ ביסנע — ליסטערנחַט.

דיא יו"כ קערץ אונד דאס חנוכה קערצלע.

יום כפור קערצע.

אַ איין דאָס לואפעט חנוכה קאַללע
טוסט דאָס זי אוס דיר טפראַללע,
זיך אַ אויל וויא איר דוי שטעננע
וען איר אַן יו"כ ברעננע?

חנוכה קערצלע.

זי זיך אָבער אַהך אַאויל דיא גזיכטער
בייא דיא לוטטיגע חנוכה ליכטער
דויא וואַטט גפרעזזען, גזאָפפען, גזונגע,
גשפיהלט, געהופפט און גשפרונגע
בייא אייך זיכט אער דאָך קאַהן לוטטיגע איינע;
דויא וואַטט נאָר גטריע און געגרינע!
איהר לייכט נאָר לו תפלות און מזמורים
לו גרויזע סליחות, און מחזורים

יום כפור קערצע.

דוא קלאַהן הוריקלע, גיב דיך ניט זי אוס
דוא טוועלט, איין נשמה דוס,
דען נאָר אָל'ן וואַהר'ן נוטלען
אוס אער בייא אַ זאַך נאָר גולען
עם אים וואָהר איך און איין גטוויסטער
אַאלען דען אענטען פריליך דיזטער

אָבער בייא אונזערן אַמטעטן טייך,
אַמכּען זיך איהן פֿון עבירות ריין,
אָבער דאָס, דאָס קלאַהנס ניקסנוצנע,
טוסט נאָך דען יצר הרע קונצע!
טוסט גרויס און קלאַהן פֿערפֿיהרען
רוהסט ניט ביס זיך גוט און בלוט פֿערליערען,
און קוואאע נאָך גאַהר אַן ענד
דאַריך דיר אין שטן׳ס הענד!

דאז ליעד פאן דער מצה. נאך דער גלאקקע פ. שיללער.

בואבעלע באבעלע, היאבעלע האבעלע טליאבעלע טלאבעלע!

פעסט געמויערט שטיהט דער טוואלע
אויפען, דיכטיג איז ער אויזגעארענגט
הייכט באכען איר דיא ערסטע אלה,
פריט איהר יוגעם זייט בעהענד.
אין בוקקלן נונטער האאז
לאאפען אום דער טוואאז
ווען דער טאאג רעכט אנגעקניטען
און געלייבט זאלן ווארן פון אויסגעיידען

און אלהטאאג, זאלן איהן ניקס טאדען
קעהר זיך דאס אער ניט ריהט קאהן וואטט,
ווען פרוואע קניעטערעס איהן בעראדען,
גיהט דיא אררוועט בכשרת פאטט.
לאס אער זעהי וואאס פון א ביילע איהן
פאר א גרויזע זאך ענטשפרינגט,
פפוי זאלן אער ווארן דער טלעאיען!
דיהן קאהן אלה ניט געלינגט —
פאר וואאז האט דער אענט זיין שכל דען?
ווארים האט ער דיהן פערשטאנד?
דאס ער א אלה טיהן אויס וועלגירן קען,
דוילו האט ער פון גאטט דיא האנד —

נעאמט טפרייזעליך דאָט פֿון הויפֿען
אָבער דאַס זיא רעכֿט דרוקקען זענגע
אַכֿט אַ פֿלעקערלע ניין אין אויפֿען,
דאַס אער דאַבייא זעהע קעננע
כשרט דיא בעקקען אַללע דרייא
דאַס זיהטיג וואַזער גטווינד הערבייא.
אַכֿט נער אַללעס נויכֿ'ן דין
דאַס איך י"ט יוצא בין.

וואַס איר הייכט דויא רויס באַכֿען
דאָריך דיא האַנד פֿון בעקקענקנעכֿט,
דוי רויס קען פֿיעל גוטע זאַכֿען
דיא קעכֿי אַכֿען אונז לו רעכֿט
כאָך לאַנג נויך פסח וואַט זיא זיך האַלטען
אויפֿגעהויבען וואַררען אין אַנכֿען הויס
און אין פֿיהלערלייא געשטאַלט'ן
טטייגען אויז'ן טאַלעטהאַפֿען רויס.
ווען אונז אונטען, אַך טיעל אין בויך
דיא מצה פסח, קוויללט און לוויקקט,
זעטלען איר איכם נידער אויפֿ'ן טלויך
דער'ס אין דער שאול תחתיה טיקקט. —

ווייזע איהליונגעס זיך איך טפרינגע,
אויול גיעגט אילט דאַס וואַזער אין,

דיא טטופפענאייזנער הער איך קאָינגע,
דיא וועלגערהעלנער, ברענגט אַחַך ריין
אָבער, טעט זיא רעכט אַבטאַבען;
אַללע טרינדליך רעכט אויזגראַבען,
וייל כשר אונד ריין
אום פסח אַללעס זיין.

דען 'ס פרייט זיך דאַס קינד זייט פורים
אויף דיא סדרקוקען; דיהן חרוזים,
אויפ'ן מצה גנבין, אויף ליל שמורים
ווייס דויא פטור פון לאַיענע אים
נאָך וואַהס 'ס ניט: אויבס אין טלענגערלטספיהל
איז אַ בעל מזל אָדער אַ טלעאיעל,
און דיא אטאאטע זאָרגט פאָר'ן ליהבין זוהן
דאַס ער אַללע פריה האָט, זיין איגרוהן.
אויז 'ן חדר לאַאַפט דאַס ליעבע קינד,
פון רבי האַאַס, וויא דער ווינד
שיהסט נויז אין גאַטטען, אויפ 'ן פעלד,
טפרינגט רום אין לאַנדגראַבען, אין טלעה געסלע,
לו קלאַהן וואַטט איהן אין דיא וועלט;
טטייגט אויף אַללע טיט, אויף אַללע זעסלע,
לאָסט קאַהל'ס פון דיא גזינדער גיהן
און וואָפפט דיא טטוב לו'ן פענטטער טיס.
בים ענדליך טוט פאָרן טטיהן
איטאַאַג אַ פעללען אנהקלוים.

עס פֿאַסט׳ן איצט דער האַנר בעגיהריג,
און פֿאַנגט ווי אַ חיה רעה דריין
אַכטאַט זיין נאַיי קאַנדלע טאיעריג.
און זייט זיך פֿון אויבן בים אונטן אויין
אין האָט ׳ס אַ גטראַי! אַ געגריין!
פֿערטטעקענט זיך אונטער׳ן טיש
פֿון דער קוך טפרינגט די אַטאַאַ ריין,
אין דער האַנר, אין פֿליהדערוויט.
אוי׳ ווי וואַרט׳ס אין געטראַפּפֿען
דאָס נוזאַאע נאַפּט, דאָס גאַנצע הויס,
די טטיהט עס איצט די הויזען אַפּפּען,
און אַלע קינדער נאַכען׳ס אוים
אָך! די לעהרען זעלטען עוויג בלייבען
די איר אויך די מחילה טרייבען.

ווי זיך טוין דער טאַאַג טוט ליהגען,
דאָריך געקנעטען אים ער וואויל,
זעלען איר טעהנע מצות קריהגען
ווי אמכט איהר לייט און זייט ניט פֿויל.
אין איהר הענפֿער פֿריט
טטעלט אייך הינטער׳ן טיט
פֿראָביהרט׳ן אויב ניט נו וואַאַך אים ניט לו האָטט
און ער זיך וועלקערן לאַסט רעכט גלאַטט
דען פֿון וואַאַכען און פֿון פֿעטטען
גערויט די קוגעל יוי אַן בעטטען

דוי גיטט דען בעטטען אלה קלוים.
דרום זייט אונטער און פלייזיג דראַהן,
דיא איה' און אַרבעט אים נעהר קלאַהן;
און דער נחת פון י"ט אים דאָך גרוים.
זיעבליך פראַלנעזט אין דער רעהר
דער אלה-שאַליט, וואויל פערוואַהרט.
איט אַללע מפורשים געאַכט איז עהר,
קאַה טאַאַלן קאַה אייער אים דראַהן-געטפאַהרט.
אָך! וויא גטוויכט זען ניט פערראַהכט
דיא קלעהסליך, דער שאַליט, דער אלה-ברייע
און איט דער שוואַללע רואפעלגאַהכט,
איז דיא שמחה אַהך פאָר באַי!
דער י"ט אים אוים
שוואַללע וועט טוט בלייבען,
דער אַהה'ן אום היכוים
אום ווידער אויפטרייבען;
אום לאַפען, אום רעננע,
פערפריהרען, פערברעננע
זיך בלויגען און קוועהלין
אום אעססען און ליהלען,
זיך פלאַקקען און טינדען.
'טלעפפט פאָרנע און הינטען
דיהן לוואַריכזאַק, איט סחורה געטפיקט
דען עם האָט איהן דיהסאויל געקליקט
געבאָריגט לו קריהגן —
און דריננע אין שטיבלע,

באַן וואַראַען זיפּצן
דיא פיה 'ס אויף 'ן שטיהלע,
זילט אויף דיא מחילה
זוי דיקק און זויא ברהד
דיא אַעאַאַע אין שטאַהד!
האָט 'ס איט דיא קזינדער
פלוכט נעביך דיא קינדער.
און פינלט איהר ביקזלע, אָרדענט דיא קאַטטען,
און טוט צו 'ן שפיהלען, חברותה דערוואַטטען
און טאַפּט זיך היִנטער 'ן אַהן
אַהן שטיקלע נאָך דיהן אַנדערן אַהן.
און ליהגט דיא איהסיגע הענד אַנפּאָטט אין טוים
און טוט — גאַר ניקס אין הוים

און דער אַהן אויפגעבלויזין פון זיין גליק,
אויזגעשטרעקט אויף 'ן קאַנגעפּיה אין אַנער לענגסט,
טוט גיגען דער פּראַה געוואַנטיג דיקק.
פערליהלט איהר פון זיין פיעלע סחורה
פון זיין תקיפות בייא דער שררה,
פון זיין נאַהאַע, פון זיין רוהם,
פון זיין עשירות, פון זיין קרוהם.
פון זיין ספרים, פון זיין זילבער טראַנק,
און זאַהגט גאָטט זייא דאַנק!
בייא איר שטיהט 'ס אויף פעטטען גרונד,

פֿרייען וועלען איר חונז י"ט לו גזונד.
דאָך ווער קען וויזען וויא ס'ן גיהט;
ווער ווחַהס, ווחַה היכטער חַה 'ן שטיהט
געטט בעהיהט פֿאָר חַללען ביהסען.
ווחויל, חיהר לייט אחַכט דיהן חַנפֿחַנג
טיהן לוועקקעט חיז ער חין —
וועלקערט 'ן אָבער ניט לו לחַנג,
שונסט קוואט ער חין דיא היין
טהחַלט קלחַהנע שטיקליך חויז
טרייט חַללע: אנה נוים!
טיהן געבחַקקען חין דער גלוטה
טאעקט י"ט פֿון חיהר חַללעם גוט.

וואָהלטהיטיג חים דיא קעך' חיהר האַנד,
דיא פסח קאָכט חונז איט פֿערשטחַנד,
חון ווחַהס זיא שחַפֿט חון ווחַהס זיא אחַכט,
פֿאָר חַללען טחַדען ווחויל בעווחַכט.
דאָך טרעקליך וועז איט אחַכט,
דער החַפֿען פֿון חַנחַנדער קרחַכט,
חון דען גוטע לוויהפֿעל זוב
פֿרחַיי רוס לחַהפֿט חין דער שטוב!
איעה! ווען'ס רוים גשאָזזען
דחַס עזין חוהנע ווידערשטחַנה,
חון דיא בריה חים רונטער גפֿלאָזזען

האָהט יבער דיא אַהד איהר האַנד.
דען דאַהט טוט דער שטן אונס ט'ן פּאַזוען
העט איר טוכט דיהן ןעפּפּען אין דיא האַנד —
אויז דיהן האַהפּען
ריכט אער אַהן
עסט גרויס און קןאַהן
אויזין האַהפּען ןאַהפּט דיא זוב
אין דיא טטוב
הערט איהר 'ס גטראַיי? דיהן ןאַרק הערט!
אויף דער ערטה
טוויאאט 'ס וויא אַ וואַייער
ןאַהפּט אַ באַך
דיא פּראַהה דיא טפּייט דריככע פּייער
וויא אַ דראַך!
קולות געגגע אויף
ביס אין היאאען כויף
דאַס געפּןעטט כעאאט איבבער האַנד,
טרינקט היהן ביס אַן דיא וואַנד
אין משובת און אין זאַנד,*
ןיגען דוי דיא גוטען זאַכען
דיא קוגען און דיא לוויעפּען קראַכען,
טאַרק קראַכען, היהפּען פּןאַנלען,
קינדער גרייכע, היהנער גאַנלען
קאַנלען הייןען!
אַןןע איינען

נאַהפּען, טיהזען, דעננע רעננע
ווען דער קאָפּף דעט טוין ברעננע
דאָרך אַנאַנדער גיהט דאַס געוויהן,
און בענק און שטיהן
דעננע נויך דיא גזינדער פּניהגען
דער אַהן טוט׳ן פּאַנטאָפּפּען קריהגען
פּון קאָפּף טוט דיא בריק ערליגען,
אין רוגז, נויך איהר פּנים ליהנען
דאָך דיא פּראַהה טוט ער פּערפּיהנען
שנייטערט זיא הינטער איהרען בוקקען
און וואָפּט זיא גראַהד אויף דיא קוגגען
דיא קוקקען שטיהט אין גרעססער דויא,
וויין זיא אַ בריק האָט אויפּגעזעלט
דיא פּראַהה, גיט׳ן אַ פּואפּף לו גוטער נעלט,
זאַגט לו איהן: אין פּרעס ד׳ס דוא זוי!
האָפּפּכונגסנוים!
קעהרט אערס נוים.
און איט נאַזססן פּינסטערן בליק
זילט דיהן האָפּפּער איט דער בריק
דער אַהן טרויעריג נויך

נער און שטינן
יסיז נו דיא שטוב,
און פּון דער גוטען לוויהפּענזוב

איז נער דער גשמאַק נאָך דוי
קאַנלען טליהפען,
אין דיא לעערע היהפען,
אויז און ניין.
מאויל נאָך
װענד ער זיך נום
און זיכט זיך אום,
װאו ׳ס רויז גפלאָנזען איז לו ׳ן לאָך
גרייפט נויך דיהן האַפען טטאַטלטען רום,
האָט איר גאָטט דאָך אעהר נאָך גיהבען,
איין ליהבע מצות זען איר געבליעבען
איט גאָטטעס היל אויך האָב געגוג.

אין דיהן אויפען זען זיא דרויזען
ריהטט געבאַכען װאַרן זיא רוים
פינד איהר מַהנע דיא האָט בלוויזען
זו זוכט איר זיא נעהר גלייך רוים
װען איר נעהר ניט דריננע
קאַהן חמץ פסח גפיננע
אָך! אינדיהם איך טובו זמאַגען
האָט זיך ׳ס ח״ו טוין לוגעטראַגען!

אין דונקלען מיהפעלע זענט
אויף שבת חול המועד
איט מַלע מפורשים גוט

געאחַכט, דיח פֿרַחה דחָס עזזען יעטלט,
ווחוין פֿערוואַהרט טטיהטס חין דער גלוטה,
ס' פעפֿפֿערט פֿיערעלוואַכליג שוע
בים שבת חַן איטטאַג.
דזי חים חַ נחַרעאע חוו חַ געטוה.
חַ געטרחַי חון חַ געקלאַהג!
פֿון אחַריק רויך
קוואט חַ טווחַרס,
חַ געלחַהו,
גחָסט ערבחַרם!
זחַהגט וואַהס חים דען דוי דערחעהר?
וויהן טלעפפען זיח דען דוי הער?

חָך! ס' חיז דיח קוקקעל, דיח ליעבע
חָך! ס' חיז דחַס זיבערקרויטעפֿלחַהט!
דיח דער רבי איט טטרענגען וואָטט
וועג חין ווחַזזער לחָסט וואָפֿפֿען דחָטט.
דער, ווחוילגערויטען חיז'ן הַחהפֿען
דיח קינדער פֿרויח ענטגעגען לחַחפֿען
דיח טוין חויפֿין טיט געזעלט,
חַללע איט חיהר גלחַנז ערגעלט.
חָך! דער שבת דער חים פֿערטטעהרט,
חַללע החָפֿפֿנונג, דיח חים היהן;
דיח פֿרַחה וואָפֿט זיך חויף דיח ערטה,
דער אחַהן טפרינגט בים חַן דיח ביהן.

דען אַ גערטטקאָרן טוט ער גפינגע
און י"ט טיק אים ניקס אעהר!
אָך אין בויך דוי אים ניקס דרינגע.
און דער אַהגען, דער אים לעער.

בים דיא מצות זען געבאַקקען
לעמט אונז אַ ביסלע טאוהזען.
ווער וילל קען זיך אַ קאָלווישל אַלבען,
ווער וילל דאַל אַ ביסלע טוהזען.
רופט ער לו דער שוע,
אים אין הוים ערסט רוה.
הערט טוין דער בחור טוהל ׳ן קלאָפפען,
בעל בית טוט זיך זיין פפייפלע טטאָפפען.

אונטער אוהנע ראַטשט און רוה
איילט דער אורח נעביך דרויזען,
אויל דער טטרויז, דער קהלה לו,
דיא בעל בתים קוואמע פון איבער׳ פעלד
און דיא קינדער
אַבגעיאַכט, באַר׳פיסיג לאַהפען
אין טאול און אין טרעק,
ענטגעגן, טראַגען דיא לווערכזעק.
שוועהר בעלאַדען
איטט ׳ן בינדעל,
קוואמט דער אורח
איט וייב און קינד,

גצוויקקענ̇ט חין ךַ פ̄נ̇עק
נ̇יעגט חויך דיח זעק
דחַם קנ̇חַהן קינד.
חון דיח יונגע געשטנ̇יק נעאאטע
פ̇נ̇עטטען גטווינד.
גפ̄ינ̇נ̇ט זען דיח גנ̇יהסנ̇יך חון דיח נ̇חַאפ
חום דיח נ̇ייכ̄טער שטיהט דיח פ̄רחַה
וחַטט חויפ̄'ן שליח צו'ן חַננ̇יינדען,
חון דער קרוהס וחַטט צו געאחַכ̄ט.
טווחַן געקנ̇חַהד
חיז דער אחַהן
דער, חין זיין גחַננ̇ען שבת טטחַהט
זיין פפ̄ייפ̄נ̇ע רחַהכ̄ט
דחָך פ̄חָר בעל חובת חיז חיהן ניט נ̇חַהד
חיהן טינ̇ט דער נ̇יעבע פ̄רייטיג נחַהכ̄ט.

הָחנ̇דע סדר נחַכ̄ט, דיהאחַנט ברחָקקען!
נ̇וקקערזיהזע! דיח חונז ברחָקקען
חון בריה, חון בעכ̄ער וויין פ̄חָרזענ̇ט.
איט טיהנע נ̇יעדער חונז ערגעטנ̇ט
דיח בייח מרר, חון ארבע כוסס
חונז פ̄ערנ̇יהנ̇ט וחַם גרויזעם —
חיינ̇חַהד חונז, רעכ̄ט צו פ̄רחַייע
חון כל דכפין בייח חונז צו ברחַייע,
חַן אַפיקומן איט נ̇וטט צו קיהפ̄ן,
חון מצה צו עזין נור לתעפ̄ן.

טויזענד קולת דען אויפשטייגען,
אונד האַלטען זיך אַנאַנדער צו,
זעלבסט דיא קלאָהנע קינדער שווייגען,
העהרען דיהן סדר רוהיג צו.
בעל באות, בחיר און משרת
זינגען אין דיהן הודה הויך,
דען פערגניהגט וויא דיא שררת,
שטרייכען זיך דאַבייא דיהן בויך;
אַרבעט, זאָרגען, פלויג און איה
העאאזי פון זיך רונטער געשיטטעלט,
אַ שיהנע מלכה האַהסט אער זיא
און מלך גאַר וואַטט ער בעטיטעלט.

האָנדער פסח
זיהזער יום טוב
איינע, איינע,
קומט און ערפרייא אונז באַלד.
אעבט דער טאַג דאָך באַלד ערשיינע
וואו אין שלום און אין געזונד
איר אונז דיא סדר־טיזזען זינגען רוף.
וואָ דער סדר
דיהן אער דוי היהבט צו זאַהגען אַהן
ליהבליך קלינגט.
פון גאַנצען הויס פון גרויס ביס קלאַהן
קאַהנס ניקס וויא ארבע כוסות טרינקט.

גו אחַכּ̄ט נחָך חַ פּיט לןענןט,
חון חַ טטעהרען אחַך איר חַהכס
דערויט טפיהןט חון זיך דערגעןט
דער החַהס איין חצפלי איין קןחַהכס
חַהך חַ טטיקןע רחַה
ברעכּ̄ט דערגויך דיח פּרחַה
ווען איר זיח פּ̄ון בעקקען העאאע
אוס זיח חלה דערפּ̄ון נעאאע.
דער אחַהן דחַן חויפּ̄ ׳ן סדר בעטט,
דיח מצות ערטט חַהנברעכּ̄ין.
דחָך ויה! ווען דיח פּרחַה וויח חַ שר
נחַנקט, טוטט ׳ן חַןןעס ווידערטפרעכּ̄ען,
זחַרחט וויח דער פורע אחַג כיט זחַהגען
טיהבט וויח חַ טטחָרס חוין דער זיה
פּ̄ןוכּ̄ט, נחַפּפעןט, טוט חוס זיך טןחַגען,
פּחָןטערט חון הויסט חַה, חַז ניח.
ווחו חַהנס חויפּ̄ ׳ן חַנדערן חַןס טוט טיהבען
דוי דענקט אער ניט חַן סדר גיהבען
ווען קללות חון שם קינות פּ̄ןיעגען
דויח חיס קחַהן גןיק חון קחַהן זיהגען.

איינע וואַהרע, וואונדערבאַרע אונד זעלטזאַמע געשיכטע, דיא זיך האַט צוגעטראַגען אין דער קהילה קודש וואַרמז בשנת ת״א.

דיא וואַראזער דיא העס'ז כוכב טוין,
אַלזע: אין אַ שטות, וואַהז זיא דענכע.
דאָך הערט: וואַז זיא אַאויף העס גטוין,
אויב איר דאַז בעסער מאַכען קעננע.

אַ פראַה איז אַאויף דאָרט אין דער מקוה גאַנגע,
און האָט ווייא זאַנג, דרוכטען רווגעפלעטטעלט;
דיהן אַהן וואַטטע: דערהאַאַס גאַר לו — זאַנג,
דער קעננע ניט דערוואַטטען, ביז ער — דעטטעלט.
טיהסט אין דער טטוב רויל און ראַה,
טנופפט און זינגט דערלווייטען אַ ימים נוראים=טטיקקלע:
ענדליך גיהט דיא טהיר אויף, ס'ז קוואט דיא פראַה,
ער לאַהפט איהר ענטגעגען און גיט איהר אַ לוויקקלע;
„דוי זעטל דיך הער אַל דיהן פלאַטל,
עס נאָר גטוויכד אַ וואַרעס זיפלע,
ניט וואָהר איין קרוין און איין האַן!
איך האָב דיר אַמאַכען לאָסען אַ גן עדן=טטיבלע;
רוה דיך נאַר ערשט אַ בייזלע אַה
דוי האָסטו אַהך דאַס פוהסעטטיהלע,
נו, דוא וואַרזט ערשט דיין אירויש זעהע פראַה
גיטס לו גוטען אַ ברית מילה.״ —

ער טטרייכעלט זיך בהאַרט און טאונלעלט.
און גרייפט נויך — דער זילבערנע טוהס.
זיא אָבער האָט דיא טטאַרן גערונלעלט:
„לאָס איר נער מנוחה איט דיין גטאוהס,
טווייג נער איט דיין געפּאַפּפּעל,
אַללעז גיהט דיך ווידער אַהן
האָב נאָר קאַהן זאָטט געלאַפּפּעל
איך קען איר טוין העלפען אַלאַהן,
לאָס איך נאָר ערטט אויזטנויפּען לפּחות.
דאַהס האַהסט אער אַ נויטהווענדיגקאַט,
איך ליעבער וואַז אער דוי אַן תחות
היכטען קליעבען טוט פאָר אַ בלאַטט?"
נו, ווענס קליעבט, לאָס קליעבען,
וואַז וואַט דאַהז דען זיין?
קאַהן חילוף האָט קאַהנס דרויף געטריעבען,
דאַהס בילד איך איר טוין איין.
נו נו, וואַהז איז נאָך דעראַעהר,
אַנליזט דוא אַ לאַרעאַ פֿון אַ טטיקלע פּאַפּיער!
וואַט זיין אַ בלעטטלע פֿון „אונזער פֿערקעהר,"
אָדער פֿון אַ נאַנדערן נייאודיטען גטאיער.
„אין אייכעטוויהגען איז'ס, וואַהז'ס ווילל
איך קיאאַטער איך ניקס דרוס
דוא טווייגזט איר אין אייזלעטטילל,
און זינזט דיך גלייך דערנויך אוס.
ר' טאָנדרעז טוט זיך נעביך בוקען,
און טוט גלייך נויך דער גטיכטע גוקקען,
דער האָט געאאַהנט, ער בלייט

פֿאָר טרעקען, אָפּפּ'ן פּלאַטן,
אויסטאַטש אַן טפרונג, און טרייט;
אַ אוצר האָסטו דוי היגטען, איין האַנט,
ענדליך האָב איך אַאויסע גפֿונדען,
אַזוי איך זוי לאַנג טוין זוך.
דוא וואַהסט דאָך אין דער מקוה דרונטען
איז געלעגען אונזער תקונות־בוהך;
דען אַאויך פֿאָר פֿיעלע יאָהרען,
ווייא דער שונא הער איז קוואמע
פֿאָר אונזער טהאָרען
און האָט גטאָסען ריין איט בוואמע,
דוי איז לוגאַנגע דריבער און דרונטער
דאַהוי וואָהר דיר אַ רחמנות.
דוי העט איר פֿערטטעקקעלט אין דער מקוה אונטער
אונזער — — און אונזער תקנות.
ווייא דער שונא איז געלויגען פֿאָטט,
העט איר'ס ווידער רויף בעקוואמע.
נאָר דאַהוי בלאַטט האָט דראַהן געאאַנגעלט
דאַהס איז דרונטען רוס גשוואוואמע
בחינם האָט אער דערנויק גפּיטט און ג'אַנגעלט.
דאָריך אַ נס העט איר אין דאַהוי אַהך.
אַאַך ניקס דראַהן, דאַס דינג איז גאַר וואַהך,
אין דובב דיך ניט ריהרען און ניט ריהגען
בחיית דובו ניט פֿעררוטטען;
איך לאַהך ניבער, ווילן ר' יוסף פֿריהגען,
דאַהס דאַך אער ניט פֿערטוטטען.

נאַהן זיעבע קיהנטען איך האָב קאַהן וואַהן
איך אום דאַהז דינג טראַגען פאָר בייא קאַהן.
בחרי אף איז ער פאָטט אין גשטאָזען
און נאָסט זיא שטיהן טראָפּפּעט נאַס,
איה אַ פּאַטטענטוה פערגיהט, וואַהס דיהן פּאָזען
טוין דיא גאַנצע יידענגאַס.
דער שמש האָט גלייך קהל געבאָטטען,
דאַהז זיך שטאַנדע ביהנע זעלט,
דער קהל־טרייבער דער איז אַהך טוין דאָטטען,
און האָט זיין פּיהדעראַעזער אַוויין געוועטצט,
דיא פרנסים זעטצען זיך אויף דיא בריקען
און נאַפּען פּאָטט שפּאָרען שטראַהך
דער נאמן נאָסט אַנזע אַרוועט ניעגען
און הוינט גלייך דיא קיהנטען אַהך
קהל פּאַנגט צו דענעבריהרען אַהן,
איהבער אַ טוה געוועהרט דאַז גטרייא
„טיינן נאָסט איך נאָר ריהדען גאַנז אַנאַהן
טונזט קאָנען איר ניט אויז דיהן ברייא
דאַז בלאַטט העט איר גפּונגע אין,
דרום טעט אייך רעזנעפּיהרען,
וויין טונזט דיא קהלה טטיהט אָן אַ נוידענטפיטן!
דאַס אערז פון תחות ראַהה זאָנן טראַנזנעטיהרען.“
רעכט, רעכט, אער אַהכטז אַזויא
שטיאמע דיא קהל־זייט דאַהזאוין נוואַאמע,
דען טונזט זאַגט גראַט הלל יוי,
וואו נאַהן זאַגט בית שמאי;

קאָז קהל אחַכט דיהן בעטזוס,
חון זאָסט: גזייך פרטאָטחקאָזירן
דחַס דער נאמן הייכט נאָך אוס
עס וואָרט פחַר וואָרט קופירען
דער טרוקענט :יך חַה ׳ן טווחַהם
חון ניטטערט חַן זייב חון זיעבען:
„גיהט צו אחַכט נאָר חיז קחַהן גטפחַהם,
ווער וואַטט חייך גוטע וואָרט נאָך גיהבען!
קחַהן פינקטזע חון קחַהן טיפפעזע,
וואָרט פאָר וואָרט אעסט חיהרס חַבטרייבען
בי: חויפ׳ן זעטצטען ניפפעזע.“
דיח קיהנטעז אָבער דיח אחַכט טפריגג,
חון פחַנגט צו משחתן חַהן
„חזיר וען חיך דוב דחַ: דיגג,
דער קריהגט: — וען חיך החַם קום איין אחַן
שטות האָב ווייטער ניק: צו טוין
גיהט איר ניק: ווייטער פאָר חון נויך
קחַהן טוי:ענד גוזדען נעם חיך צו זוין
דוי שטיהט איר איין נחַה: פיעז צו הויך,
וואַחַ: חי: דויח חַהך דעראעהר? וואָרים?
חי: דען דחַ: דיגג גאָר חַ ברעקעזע מרים?
„„חויב: חַ ברעקעזע מרים חי: —! ?‟‟

טרייע זיח חַזזע צוזחאאטע
חון חן אשה חשיבה וויח זיח חי:
העזפט חונ: גחַנז געווים
דעראיט חוי: דער מרמה.

איר ביטטען זיא אוּם גאָטטעזווילן,
נאָמי אונז דאַזאוין ניט שטעקקען!"""
דיא קיהנטען איז אין איינזעטטיין
און טוט דאַז גייסט לודעקקען,
זיא שטעלט זיך אין אין פּאַזטור
דער נאמן גרייפט נויך דער פּיהדער
ער כעאאטן תחות אין דיא קוהר,
זעצט זיך לו'ן טרייבען ניעדער.
דיא פרנסים טעננע נאָך בייא איינאַנדער בלייבען,
זיא געננע אַוויין אָן דיא זייט
און פערטרייבען
איט דיטקוריהרען זיך דיא לייט;
ריהדען פון משא ומתן און פון מלחמה,
אַהנער טוט פרהַלען און אַהנער טוט קלוהאע —
דער טוועלט אין אַהנעם וויא אַ טוואַכן,
דער איז אַ חכם און טוויגט גאַכן.
דערלייט איז דער נאמן אַהך
איט דער טרייבערייא לו ענד.
דאָך זעלט אַאוין איהר לייט דיהן טטראַהך,
דאַז בעטטע טטעהט — אָפּ'ן בלעטטלע אוּאגעווענר!
„פּאָר אַללע טויזענד גוטע יאָהר!
— העבט דער נאמן לו פוטטערן אַהן
שטעקט דיא פּיהדער הינטערן אָהר
און קלאַטטט הינטען דילטיג דרהַהן;
דאָך דער בעטטעל דער קליהבט אייזענפעטט;
„דער שטן אַרוועט גאַר דיהן רעטט

„חיך ווחַהס אער דוי קחַהן רויט.
ער טרייבט נחָר גשווינד דיח זעלטע שורה
חון; זחַהפּט חין חַהן חַנגזט חון נויט
היהן צו דיח פרנסים חון זחַהגט דיח בשורה,
חַזזעז זחַהפּט גשווינד נויך זיין זיטז,
כי, רבותי, זחַהגט: ווחַהז דעננע איר חין?
סָבער נחַה! דחַהז חיז גחַר צו חַריג;
חיז טטעננע דיח סָקיזען חַן בחַריג!
חַהנם טרייט הער, חַהנז היהן,
דער זחַהגט חזויח, דער חזויח
חַהנר זחַהגט גיעז, חַהנר גרין
דער חַהנע רויט, דער חַנדרע בזויח,
יעדער הָחט רעכּט חין זיין געדחַנקען,
חַזזע איט חַנחַנדער זחַנקען
חון וויזזען חָבר ניט פָּחָר ווחַז,
ענדזיך קוואט דער טוהזקזחָפּפער חון ענד דיהן געטפּחַז
דער טפּריגגט חיז, פּון היגטען פּחַרריך,
חון טווערט, זויח ווחָהר ווחַרר חיך
נחָך חַנזיגע מאה אלפים רייך
דין דיגג דוי, הען חיך גזייך,
רבותי, וייד חיהר דען בזינד?
חָבר חם ושלום גחַר חסר דעה?!
דחַס קזענסטע וויקקעזקינד
קען דחַז דחָך חיינזעהע
זעסט נער הויזען חַ ביסזע פּחַפּפּ
דער שמש זחָסט זיך דיח הויזען רחַב

אער טאיהרט'ן דיא מחילה חיין
חון דחַס אעסט דחָך כישוף זיין
ווען דער פֿלונטער,
ניט זעלנט גיהן פֿון דער קינטעל רונטער?
חין העס זיא דיא איינער חַנלע חָפּפּען;
זיך דער ממזר דער החָט'ס געטרחָפּפּען
דחַס חיז דחָך חַ חכמה שלמה
דויא ברויכט אער ניט לו דריהע איט'ן דויאע
פֿון קהל חויז ווחַטט חַחַך גלייך בעפֿוילען
חום לווייא פפֿענניגג פּחַפּפּ זחָנן אער הוילען
חון בים דער שליח טוט ווידער קוואע
זחָלן ער דיא הויזען חַ ויין רונטער לחָזען
דער שמש פֿחַנגט חַהן פֿחָר זיך לו פרוואע:
וייטער פֿיהלט איר ניקס, אחַך זיא פחָזען!
דחַס ווער קחַהן קלחַהנער טפחָטט
נחַ דחַס טטעהט ניט חין איין חַקחָטט —
„אער גיט חַ לוקקערפלעטלע חייך נחָך לו לוין?
„אער ווחַטט חייך דויא חַ טאחַלן דרחַהן ברעננע?
„זוי גוט וויע'ס דיא אחַדחַס קינטעל החָט געטוין
„ווחַטט חיהר'ס חַהך טוין קעננע!
דער שמש לחָסט דיא הויזען נעבביך רחַבב
חון גיט זיך גחַנל געדולדיג דריין —
דערלייט קוואט חַהך דער פּחַפּפּ,
דער טוהלקלחָפּפֿער טאירט'ן חיין,
חין וואַרען זיא לוזחַאאע געפרעסט חַנלע לוותַה;
דער שמש דריקט הין חון הער דיא פֿרחַה;

דיא פרנסים העלפען אַללע אויך,
און טיעבען זיא בכל אמצי כח,
דאַס זיא טוויטלען אונטער דיא בעריקקען.
צוואַה טאַגליהנער העלפען נאָך היכטען דריקקען,
לאַנג ווילל זיך דאַז דינג ניט גיהבען,
וויא אייזען טוטע'ז אַן דער קינטעל קלייבען
אָל' אַאויל אָבער טוט'ז אַ קראַך
פוטט האָט דער שמש קאַטט דיא זאַך
דיא פרנסים וואָפּפען פאָר ענטציקקען
אין דיא העך דיא בעריקקען;
טפרינגע פאָר שמחה וויא דיא בעקק
דיא קינדעל אָבער לאָסט פאַללען גשווינד דיא רעקק,
און אַיה אער זיכ'ס פערזעהע האָטט
אָהר זיא איבער אַללע באַריק פאָטט
דער נאמן זעצט זיך ווידער הין אַן טיט
און פאַנגט אַהן צו טרייבען פריט
און וויילל איהן איל ניקס טעגירט
זיי גיהטס פון דער האַנד וויא גטאיערט
דיא פרנסים לעסען איל דאַס אָרגינאַל
פון דער מחילה רבה,
דערפאָר האָט זיכ'ס ניט גטיקט פון קהל
איינ'ס געקליעבט אים אַן דער פראַה,
אַה' טהאַל לייט זאַאַגען צוואַהר
(איך אָבער האַלט'ס נאָר פאָר אַ גטאוהס.)
דאַס אין דער קהלה קדושה ווארמז וואָר
אעהר וויא אַהן ב"ב —

דער זיך דערהאַלט אין טלית וויקקעלט
העטט גערן נויך דער קינטעל גטיקקעלט. —
דאָך איך בין ניקס אַלס גטיבֿטטרייבער,
איך ווילל ניט רעזאָנירען ;
דאַס אטטלע קעהר פאָר וויבער
דיא דעננעם פראַקטעלירען
דרום האָב איך ווייטער ניקס לו זאַגען
היה איך דאַס מעשה טוב טליעזען
דאַס הֶיה דיא גלאָק האָטט 11 גטלאַגען
דער נאמן אים פאַטטיק געוויעזען
דער שמש אַכבֿט דיא הויזען אַאַך ווידער נויל
און אין פונקטום און טטרייזאַנד דרויל. —
וואַס ווייטער זיך האָט לוגעטראַגען,
טום דיא קרוינג איר ניט זאַגען,
האָבער אין מוהלים = בוך דוי טטיהטס איינגטריעבען
שנת ת"א לפ"ק האָט'ס בייא דער קינטעל אַ ברית מילה גיבן.

העקרעט דעז קאֶניגז דער ביידען סדר נאֶכֿטע.

פאַר גרהַז דע דיאֶ!

קאֶניג ביידער סדר=נאֶכֿטע, הערלאָג פּאָן דער סדר=טיזזען, פּירזט דער ארבע כוסות, אַנלייט אעהרער דעז זאַנלוואַזזערז, בעטיטלער דעז אפיקומן, עטלעטעראַ, עטלעטעראַ עטלעטעראַ!

איט וואָהלגעפּאַלען ערזעהען וויר אויז דעם בעריכֿט אונזערעז קילען=דעפּאַרטעמענטז, דאַס טאָן זעהר פּיעל זאַטטיק, קאַרוועןקרויט, פעטערזיליע אונד מרור פּאָררעֶטהיג איזט, אונד דאַס אונזערע געליעבטע געמאַהלין, זיך זאָ עבען אין אייגנער פערזאָן נאַך דער טטוייזאינהע אין בעוועגונג געזעטלט האַט, אונד לוגלייך ווינזענז זייא, איהרען טאַלעטהאַפּען פּריט איבערליעהנע לו זאַזזען; וועלכֿעז אונז לו דער פּראָהען ערוואַרטונג בערעכֿטיגט, דאַס ער י"ט לטובה געטזאַכֿט הערויזגעהן ווירד — דער טאַלעט.

דאַז דאַרעפּזאַהט איזט געטובלט, דאַז לין געכשרט, אונזער פּאַזאַזט טאָן י"טטיג, איין גראָסער טראַנזפּאָרט י"טטיג גטאַרר איזט עבען איבער דיזו גרענלע געגאַנגען: אונד — אונזרע פּיעלגעליעבטע טאָכֿטער, דיא פרינלעסין פּייגעלע בעטאֶפּטיגט זיך אויך הייטע טאָן דען גאַנלען טאַג אויל איהרען אָפּפּאַרטעמאַנגז, אונד אַמאַכֿט נעביך — חרוזת היינטען.

אַללע צווייגע דער פֿערוואַלטונג זינד אים בעזטען שטאַנדע, דורך דיא נייע פֿינאַנץ-איינריכטונג האַבען וויר דיעס יאַהר איינען האַלבען מעל מצה-מעהל וועניגער נאָטהיג, אינדעם דורך אונזערע האָבֿווייזע געמאַהלין דאַפֿיר איינע מעל דייטשע עהרביהרען פֿיר דאַז האָפּפֿער-זאַמאַן זינד אַנגעשאַפֿט וואָרדען, אונד דיא דיענערשאַפֿט דיא האָהע ווייזונג ערהאַלטען האַט: דיא פּרינצען פֿאָן געבלייט מיט מלהבריא שטאַטט קאָפּיה, פּסח לטובה אויז דער קעניגליכען קיכע צו בעדיענען,

דער האַנדעל בליהט, אינדעם דיא אויספֿוהר פֿאָן י"טדיגע צוועטש-גער, טניטל, הוטלען אונד עהרביהרנאעהל, אויז אונזערם שטאַאַטע זעהר בעדייטענד הייער וואַר. קינזטע אונד וויזענשאַפֿטען זינד אַללע אין — פֿלאָר. מיט אַללען אויזוואָרטיגען שטאַאַטען לעבען וויר אים בעזטען איינפֿערשטאָנדניס, אונד דיא דיפּפּערענצען מיט איינעם בענאַכבאַרטען גראָסען האָף וועגען דער פֿערטויטשטען מלה-קוגעל פֿאָריגעז יאַהר, זינד ב"ה אויך גליקליך ביינעלעגט. איינע לאַנגע רייהע פֿאָן יאַהרען הערשט רוהע אונד פֿריעדע אין אונזערעם שטאַאַטע; דען זייט יענעם ווידריגען עראייגניס, וואָ דורך איינע אונ-ערהערטע פֿערנאַכלעססיגונג אַו. טריילמאַזיגקייט איינער ניקזנוציגען קיכען-דאַמע דיא קאַן דאַז זרוע גענאַשט אונד אים פֿאָרטלעטשען אליהו הנביא'ז כוס אויסגעטיטטעט האַט, זייט דעם וויר אונז אויך מיט דער סדר-קוגעל — אַללעז באָזע זאָלל ווייטער וועג זיין — דען מאַגען אַללערגנאָדיגזט צו איבערלאַדען געהוהט האַבען, אונד וויר — מיט גזונד זעלבט איהרז הערען — דען דורכפֿאַלל (מחילה) דאַפֿאָן געטראַגען האַבען, זייט דער צייט נון זינד דיא טאַגע אונזערער רעגיערונג, אַן דער זייטע אונזערער געמאַהלין, אין דער מיטטע אונזרער אונטערטהאַנען גלאָר-רייך אונד רוהמפֿאָלל היגעפֿלאָזען.

אויך דעם פּסח הבע"ל זעהען וויר אין פֿראָהער ערוואַרטונג ענטגעגען, אַבער, זאָ זעהר עז אויך אונזערעם פֿאָטערליכען הערצען שמערצט, זאָ פֿינדען וויר אונז דאָך פֿעראַנלאַסט, אונז אויך אייניגע צייט, פֿאָן אייך, אייכען געטרייען, צו טרעננען, אונד דען י"ט הבע"ל אויסערהאַלב אונזערער רייכז צוצובריגען. דאַ נון, זייטדעם וויר דען טהראָן אונזערער ערלויכטען פֿאָרפֿאַהרען בעשטיעגען אונד דאַז

שטאַאַטסרודער אין האַנדען האַבען, אונזערע ערלויכטע געמאַהלין שטעטס פראָבען איהרער אַנהענגליכקייט אַן אונזערער פערזאָן אַן דען טאַג געלעגט, אונד דורך איהרע מיט אייגענען האָהען האַנדען געמאַכטע אונד וואָהלגעראַטהענע מצה־שאַלעטער דער גלאַנץ אונזערער קראָנע אונד דיא מאַכט אונזערעס צעפטערס צו דער האָהע געשטיעגען זינד, דאַס זיא נאָך קיינער אונזערער פֿאָרפֿאַהרען, ביס צו אונזערעם אַהנהערר ר׳ שמואל דעם גראָססען היגויל, ערררייכט האַט, זאָ האַבען וויר בעשלאָססען אונד בעשליעסען, אונזערע פֿיעלגעליעבטע געמאַהלין דיא האָכטוגענדזאַמע קאָניגין, לענאָרע טינדעל, געבאָרענע ערצהערצאָגין פֿאָן דער היכטערן וואַססערגאַס, וואָהרענד אונזערער אַבוועזענהייט צור רעגענטין אונזערעס רייכעס צו ערנענענען; אונד רייאען איהר דורך געגענוואַרטיגען בעשלוס אונומשראַנקטע געוואַלט איבער אַללע מצה־קליהסליך, אַללע מצה־שאַלעטער, דער מצה־קוגעל אונד אַללער מצות איין. דאָך האַבען וויר אונס זעקס מצות צו אונזערער פֿערפֿיגונג פֿאָרבעהאַלטען, אינדעם וויר געזאָננען זינד, ביים אונזערער צוריקקונפֿט נאַך פסח לטובה, נאָך איינע מצה־קוכעל הינדרייכס מאַכען צו לאַססען.

אונזערעם פֿיעלגעליעבטען זאָהנע, דעם קראָנפּרינצען חיים פרץ אַבער, מיט דאַס סדר־בעטט, אונד סדר־טייססען, מיט איהרעם גאַנצען געביעטע צו זיינעם אייגענטהימליכען אייגענטהום אונד דיספּאָזיציאָן אַנגעוויעזען, דאַס ער אַלס אונזער טהראָנערבען דורך גראָסע טיעבעל מאַטיק, אונד פֿעטצען בראָקקען מרור זיך ווירדיג צייגען ווירד, אויך מייסט אין דען אַנגאַלען נעבען אונזערן ערלויכטען פֿאָרפֿאַהרען צו גלאָנצען.

אונזער נעטטקיהגעלע פרינץ דודלע, מיזט דורך אונזערן אַללערגנאָדיגסטען ווילען ערמאָכטיגט, דיעסמאַל דיא מצה צו גנבן, זאָלל אַבער נור פּראָפֿיזאָריטען בעזיטץ דאַפֿאָן ערגרייפֿען, אונד זיא פֿאָראַליך אַן אונזערן ערזטגעבאָרענן אַבטרעטען. צור שאַדלאָזהאַלטונג אַבער, האַבען וויר איהם אויסער אונזערער פֿעטערליכען הולד אויך נאָך 2 צאָטה מאַנדעלן אַללערגנאָדיגסט צוגעדאַכט.

אום אונזרע אונטערטהאַנען אויפצומונטערן, אונד זיא דיא סדר=נאַכטע וועכריג צו ערהאַלטען, אונד דאס פערדיענסט צו בעלאָהנען, האַבען וויר אויך בעשלאָססען, איינען נייען אָרדען, אונטער דעם נאַמען דעס גראָססען זרוע=אָרדענס צו שטאַטואירען, דיא דעקאָראַציאָן דעססעלבען איזט איין גראָססעס קניע=ביין, וועלכעס אן איינעם שטרייפכען באָרייא אים קנאָפפלאָך געטראַגען ווירד. יעדער אָרדענסריטטער ערהעלט גאַנץ פסח, אללע מאָרגענס איינע איגרוהן צום אַהנבייסען. אונזער פינאַנץ=מיניסטער איזט אַנגעוויעזען, דען נאָטהיגען פאָנד היעצו בייצושאַפפען.

אונזערם שטאַטסקאַנצלער דעם טיקעלדען חיים, איזט אַנגעדייטעט, געגענוועהרטיגעס דעקרעט אין אונזערם גאַנצען רייך בעקאַננט צו מאַכען, אונד עס אַן דער שטובע=קאַממער=קרוהם=אונד קיכעטהיר אַנהעפטען צו לאַססען, אונד פיר דיא גענויע בעפאָלגונג דעססעלבען צו וואַכען.

געגעבען אין אונזערער רומפעלקאַממער אויף דער ציהגטרוה, אים 21. יאַהר אונזרער רעגיערונג, אין דער פסח=וואָך תקפ"א לפ"ק.

הק' יגוף הירשל.